БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ

38-дахи жэлэй гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 165 (9612) | 1961 оной июлиин 14, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ХАРУУЛАН ОЙЛГУУЛХА

АГИТАЦИИН УДХАШАНАР ЕХЭ

«Мүнөөнэй эрхэ байдалда партийна пропагандын бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые бэелүүлэн, олонхи партийна эхин организацинууд ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри улам һайжаруулна, нилээдгүй дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Тиихэдээ партийно-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриин элдэб онол арганууды хэрэглэн, ажахын гол зорилгонуудтай, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулхые оролдоно.

Һүүлэй үедэ арад зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ олон янзын аргаар ябуулагдана. Элидхэл, лекци, хөөрэлдөөнһөө гадуур уншагшадай, залуушуулай үдэшэнүүд, теоретическэ конференцинүүд, түрүү ажахытай танилсалга, эрхим хүнүүдтэй уулзалга гэхэшэлэн үнгэргэгдэнэ. Энээнтэй хамта олониитын дунда нүлөө ехэтэй зэбсэг бологшо харуулан ойлгуулха агитаци үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Жэшээ болгон, Улан-Удын нарин сэмбын фабрикын парторганизациин ажал-ябуулгые хаража үзэмөөр. Эндэхи коммунистнууд ойлгуулламжын хүдэлмэриин бүхы арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ зуураа, харуулан ойлгуулха агитацида ехэ анхарал хандуулдаг. Хаа хаанагүй—цех, үйлэдбэриин талмай бүхэндэ фабрикын коллективэй, бригада бүхэнэй уялга, һаяар бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд аржытар бэшээтэй байдаг. Гадна, тэрэнэй дүүргэлтые харуулһан «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһан» болон ханын газетэ һара бүри, мүн халаанай дүүрэхэлээр гү, али хүдэлмэриин сагай эхилхын урдахана гаргагдадаг, тэрээн соогоо түрүүшүүлэй дүй дүршэлые тайлбарилан бэшэдэг, муугаар ажаллагшадые, ниитын ёһо гурим эбдэгшэдые шангаар шүүмжэлдэг байна. Гадна Эхэ оронойнгоо, республикынгаа, коллективэйнгээ туйлаһан амжалтануудые тайлбарилһан диаграмма болон уран гоёор бэшэгдэһэн уряануудые, түрүүшүүлэй зурагууд эндэ олон. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай аша үрэнь ехэ. Сэмбэ нэхэгшэд мүнөө бүхы фабрикаараа коммунистическэ ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ, һараһаа һарада үрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэнэ.

Иимэ һайн һайхан жэшээнүүд манай хүдөө нютагуудааршье яһала биш. Тарбагатайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ехэ-Куналейн Культурын байшангайхид нүүдэл клуб эмхидхэдэ, холын гүүртэ, отара, фермэнүүдээр саг үргэлжэ ябажа, энэ шухала аргануудые шадамар бэрхээр хэрэглэдэг юм. Тэдэнэр мүрысөөнэй дүнгүүдые саг соонь согсолжо, тусхай самбарта бэшэдэг, ажалһаа хулжагшадые шог үгэнүүдээр шүүмжэлжэ, гаргаһан газетэеэ бүхы колхоз соогоо тараадаг байна. Энэнь бүришье ехэ нүлөөтэй байба.

Гэхэ зуура, олохон нютагуудта харуулан ойлгуулха агитаци муугаар табигданхай, тэрэниие тоохогүй ябадал али олон үзэгдэнэ. Хэдэхэн жэлэй урда тээ Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз республика соогоо эгээл түрүүлэн культбазануудые эмхидхэжэ, гоё һайханаар шэмэглээд, холын малшадай культурна эрилтэнүүдые хүсэд хангаха арга нүхэсэл байгуулаа һэн. Энэ үнэтэ үүсхэлынь хаа хаанагүй халуунаар дэмжэгдэжэ, культбазануудд соёл сурталай ёһотой гуламтануудболоо бэлэй. Харин тиихэдэ ноёхонойхид урдынгаа солые оройдонь алдажархёо. Мүнөө эндэхи культбазануудд булта шахуу хаалтатай байдаг, тэндэнь энэ гэхэ түхеэрэлтэ байхагүй, миил хоохон гэрнүүд болошонхой. Түхэмэй, Мэнгын культбазануудта харуулан ойлгуулха агитаци хэрэглэжэ, малшад, механизаторнуудые баатарлиг ажалда зорюулха тушаа энэ гэхэ юумэн хэгдэнэгүй. Зарим ушарта нёдондо бэшэгдэһэн уряануудд үлгөөтэй байһаар, хоёрдохи бригадынь түбтэ колхозойнь түсэб, зорилгонуудые харуулһан зүйл олохонь бэрхэтэй. Энээнһээ тухайлхада, тус колхозой гүнзэгы гээгдэлдэ ороод байһаниинь эли.

Мүн иимэрхүү баримтануудд Курумканай совхоздо, Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо болон бусад зарим ажахынуудта үзэгдэнөөр. Олонхи фермэ, гүүртэнүүдтэнь улаан булан, харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэгдэнэгүй.

КПСС-эй райкомууд, нютагуудтахи партийна эхин организацинууд эдэ мэтын дутагдалнуудые дары усадхахаар хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Ушарынь, агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри, тэрэнэй шухала нэгэ нүхэсэл болохо харуулан ойлгуулха агитаци хадаа саг зуурын хэрэг бэшэ, харин саг үргэлжэ, ямаршье сагта ябуулагдажа байха гүн гүнзэгы удхашанартай, ехэ харюусалгатай хэрэг болоно.

Партийна организацинууд культбаза, полевой стан, улаан булан, үбһэшэдэй отогуудые гоё һайханаар түхеэржэ, шэмэглэжэ, тэндээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, хүн зоной дура хүсэлые татаха гуламтануудд болгохо зэргэтэй. Тиихын тула ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһа», «Сахилгаа», Хүндэлэлэй самбарнуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, мүн хойрог залхуу заримашуулые хурсаар шүүмжэлхэ шухала.

Хүдөө тосхонуудаар клубууд, уншалгын байшангууд, библиотекэнүүд яһала олон. Эдэ эмхи зургааануудтахи харуулан ойлгуулха агитациие шэнэдхэжэ, мүнөө үеын эрхэ байдалай зорилгонуудтай холбоотойгоор эмхидхэхэ хэрэгтэй. Эндэ түрүү дүй дүршэлдэ зорюулагдаһан плакат, уряа лозунгнуудые ходо гаргажа байбал, ехэ һайн үрэ дүн үгэхэнь лабтай.

Харуулан ойлгуулха агитаци КПСС-эй XXII съездые амжалтатайгаар угтаха хэрэгтэ бүримүһэн шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

КПСС-эй XXII СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Ниитын инспектор Мухаршэбэрһээ мэдээсэнэ

Оролдоболтнай, ашыень харюулхал

Кукурузынгаа талмайе нёдондонойхидо орходоо 2 дахин үргэдхэжэ, ниитынгээ һүрэг малда бардам хүрэхэ силос даража абаха гэһэн зорилго Мухаршэбэртэ бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Байгша ондо аймаг дотор 6 мянга үлүүтэй гектарта энэ ургамал шэлэмэл һайн, наг шэбхээр үтэгжүүлэгдэһэн газарта богони болзорто, ехэнхинь квадратно-гнездовой аргаар таригдаа юм. Мүнөө олонхи кукурузашад ургасаяа хоёр дахин борнойлжо дүүргэзд байнхай. Хаа хаанагүй нукурузын эшэ набшын гараса яһала һайн. Гэбэшье зарим тарялан буртаг үбһэндэ дарагдашанхай.

Таригдаһан нукурузынгаа хойноһоо харууһалхын түлөө хэр оролдожо байһыень шалгаха үүргэтэй, ниитын инспектор, Бичурын бэрхэ кукурузашан Сандак Доржиевич Бадмаев һаяхан аймагай хэдэн колхоз, совхозуудаар ябажа, кукурузашадай ажал хүдэлмэритэй танилсаа, нүхэрэй ёһоной олон шүүмжэлхы ажаглалтануудыв хэз. Энэн тушаа доро тобшохоноор хэлэгдэнэ.

Хүршэнэртөө гурбадахяа ерэбэб. Эндэхи кукурузашадые бултыень һайн таниха бологдоо, тэдэшье намайе баһал мэдэхэ, дутын нүхэд болонхой. Байд гээд лэ бэе бэедээ ябалсажа, ажал хүдэлмэреэ шалгалсажа, дутуу дунданууда усадхахын тула хамтаараа зүбшэн, дүй дүршэлөө халан абалсахада али ехэ аша үрэтэй гээшэб? Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ шэмэтэ кукурузын силос ехээр бэлдэхэ хэрэгтэмнай энээнэй хэлэшэгүй туһатай байһаниинь мэдээжэ.

Тарилгын эхилхын урдахануур аймагай колхоз, совхозуудай кукурузын полинуудаар ябажа, кукурузашадтай хөөрэлдөө, зарим тэды ажаглалта хээ һэм. Тиихэдэ тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри хаа хаанагүй һайнаар ябуулагдажа байгаа бэлэй. Тиигээд 3 үдэрэй кукурузашадай семинарта хабаадалсажа, өөрынгөө дүй дүршэл тухай үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдөөд, «квадрадаа шадажа гаргаад, һайнаар тариһан бэеэрээ 3—4 набшаһатай боложо эхилэмсээрнь хоёр дахин борнойлоод, оролдоод байбалтнай, ашыетнай харюулхал байха» гэжэ тэдэндэ захяад нютагаа бусаа һэм. Тарилгын дүүрэһээр нилээдгүй саг үнгэрөө. Кукурузын эшэ набша гараа. Эгээл мүнөө үедэ нүхэдни хэр оролдожо байнаб гэжэ шалгахаяа ерээб. Урда тээнь ябаһан полинуудаа эрьежэ, танил нүхэдтэеэ дахинаа ушаржа, ажалыень харахадамни, ехэнхидээ тарилга агротехникын заабаряар, муу бэшээр хэгдэһэн байна. Олонхи ажахынуудта кукурузын гараса һайн, жэгдэ зохидоор ургажа эхилээ. Энээндэнь ехэ баяртайб.

Илангаяа Суулгын совхозой 3-дахи фермын Николай Кондратюковой 250 га поли бүришье һайн. Квадрадуудынь жэгдэ гоёор, нэгэшье холо дүтэ, һорго марюу болоогүй, зуруудынь шатарай хюлгэдэл аржыжа харагдана. Саг соонь борнойлго хэдэн удаа хэгдээд, таряалан дээгүүрнь буртаг үбһэн харагданагүй. Звеногой гэшүүд эбтэй эетэйгээр ажаллана. Хёлго мүрэнһөө насосоор уһа бүлэжэ уһалдаг.

Хажуудань республикын суута кукурузашан Дамба Жанаевай поли бии. Тэрэ серпуховойхидой жэшээгээр хани нүхэртөө туһална. Энээнэй ашаар нүхэр Кондратюковой поли урда урдынхиһаа һайн болоод байна. Энээн шэнгеэр нүхэдтөө туһалжа байбалнай, иимэ аша үрэ ехэтэй байһаниинь тобойсо харагдана бэшэ аал?

Зүгөөр нүхэд Кондратюков, Жанаев гэгшэдтэл адлаар кукурузынгаа хойноһоо оролдожо, харууһалжа байгшадые зарим ажахынуудта олохонь бэрхэтэй байба. Жэшээнь. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой кукурузын хэдэн полинууд буртаг үбһэндөө дарагдашанхай. Агротехникын заабаряар кукурузынгаа хойноһоо харууһалга эмхидхэе гэжэ тэдэнэр республикын бүхы кукурузашад, механизатор, агрономуудта хандаһан аад, хэлэһэн үгэдөө хүрэдэггүй байхань гэмшэлтэй.

Сулхара голой эрье шадархи Ф. Филатовай даадаг 50 га кукурузын полиин нюрууе борнойн шүдэн дайраашьегүй, тэрэнь буртаг үбһөөр хушагданхай. Эндэ кукурузашадшье харагданагүй. Туршалтын-жэшээтэ ажахын главна агроном Лютаеваһаа буртаг үбһэнтэй юундэ тэмсэнэгүйбта гэжэ асуухадамнай:

—Нарай нялха кукурузын эшэ набша гэмтээжэрхихэбди гээд трактористууднай борнойлгоёо, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэеэ айдаг юм, —гэжэ харюусаба.

«Знамя Ленина», «Коммунизм» колхозуудай кукурузын хэдэн полинуудай зурууд хоорондын элдүүрилгэ, борнойлго муугаар хэгдээ. Тиимэһээ буртаг үбһэн ехээр гаража захалаа.

Эдэ бүхы саашадаа огто эбсэшэгүй. Үдэр хоног үнгэргэнгүй, кукурузынгаа хойноһоо оролдожо, харууһалгыень һайжаруулха, буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэхэ саг тулаа. Тиигээгүй һаа, үндэр баян ургаса абахамнай гэжэ хүлеэһэн дэмы.

С. Бадмаев,
Бичурын Ждановай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан, ниитын инспектор.

ВЛКСМ-эй гэшүүн Роза Марганцева Суулгын совхоздо (Мухаршэбэр) һаалишанаар хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилнэ. Тэрэ энэ жэл үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һу һааха гэһэн уялгаяа КПСС-эй XXII съездын нээгдэтэр дүүргэхэ хүсэлтэй. Мүнөө хахад жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1610 килограмм һу һаагаад байна. Зураг дээрэ: Роза Марганцева.

А. МАНТАЕВАЙ фотё.

Түрүүшын гектарнууд

ХОРИ (телефоноор абтаба). Ажахын тоосоондо ороһон Чесанын совхозой 3-дахи фермын хонишод үбһэ хуряалгадаа хаһа саг соогоо бэлдээ.

Петр Нестеровэй хүтэлбэри доро 6 хүн июлиин 8-да Шара талын сабшаланда гаража, 7 гектар үбһэ гараараа сабшабад.

Энэл сабшаланда июлиин 10-да 5 хүнһөө бүридэһэн Шоноевой бригада хүсэд бэлэдхэлтэй сабшахаяа гараба.

М. Житихин, фермые эрхилэгшэ.

СОВЕТСКЭ ДЕЛЕГАЦИ УЛАН-БАТОРЬАА МОСКВА БУСАБА

Советскэ делегаци Улан-Баторһаа июлиин 12-то Москва оробо. Тус делегаци МНРП-гэй XIV съездын хүдэлмэридэ, мүн Монголой арадай революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь М. А. Суслов толгойлогшотой советскэ делегациие Улан-Баторай аэродром дээрэ Ж. Самбу, Л. Цэнд болон бусад үдэшэбэ.

Үдэр һүнигүй...

Отарые даагша Егор Хаптагаев «Улаан-Аха» колхозой комсомолой эхин организациин секретаряар хүдэлжэ байтараа, хонин ажал хүргжөөлсэхэ гэжэ шиидээд, залуушуулые ударидажа, өөрөө хонишон болоһон юм.

Мүнөө коммунист Егор Хаптагаевай даажа абаһан 435 хонин хээрын талын тунга хүхэ ногоондо гарган адуулагдажа, тобир тарганууд болонхой.

Энэ хубүүмнай гансаханшье хонёо хараад лэ хамаг ажалаа хизаарладаггүй, газетэ, журналнуудые олоор захидаг, дуу хүгжэмдэ дуратай, эрдэм бэлигээ үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлжэ байдаг юм.

— КПСС-эй болохоёо байгаа XXII съездын хүндэлэлдэ даажа абаһан хонидойгоо хэмжүүрые үдэрһөө үдэртэ нэмээжэ, һуниндөө хонидоо хорёодо хаангүй, бүхэли сүүдхээр бэлшээри дээрэнь адуулнаб, —гэжэ залуу коммунист Егор Хаптагаев мэдүүлнэ.

Д. Гомбоев.

ЭРХҮҮ ХОТОДО—300 ЖЭЛ

ТҮҮХЫН хуудаһа ираажа, аяар холын урда сагай байдалаар һонирхоебди. Гурбан зуун жэлэй саада тээ Ангара мүрэнэй эрьедэ обор-собор нэгэ хэдыхэн модон гэр бии болоо һэн ха. Иигэжэ мүнөөнэй Эрхүү хотын һуури анхан табигдаһан байгаа. Холын аян замда зүрхэтэйгөөр зориһон ородой хасагууд — шэнжэлэгдээгүй шэнэ газар нютаг нээгшэд энэ һууринай ажабайдалда шухала үүргэ дүүргэһэн гэлсэхэ.

Совет засагай үедэ Коммунистическэ партиг, түрэл правительствын анхарал оролдолгын ашаар Эрхүү хото хадаа экономикын, соёл культурын, эрдэм ухааная талаар Зүүн Сибирьтэхи томохон центр болоо. Үйлэдбэри тухай хэлэхэ болоо һаа, хүршэнэртэмнай һонирхомоор зүйл яһала олон бии байха. Эрхүүгэй ГЭС, Куйбышевай нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын завод, станок бүтээлгын, автомобиль заһабарилгын болон бусад олон заводуудгутал оёдог, сай багсалдаг фабрикануудд, хубсаһанай, арһанай, трикотажна фабрикануудд гэхэ мэтэ үйлэдбэри эрхүүгэйхидэй, мүн бултанаймнай омогорхол болонхой. Хүршэ хотын тамгатай машина, станок болон түхеэрэлгэнүүдые Хитадта, Индидэ, Корейдэ, Польшодо гэхэ гү, али дэлхэйн 22 оронуудта хаража болохот.

Эрхүү Зүүн зүгтэхи соёл болбосоролой түб гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Энээниие батадхахын тула нэгэ баримта дурдая. Революциин урда тээ эндэ нэгэшье дээдэ һургуули байгаагүй һэн. Харин мүнөө харабалнай, Науканууудай академиин Зүүн-Сибирьтэхи филиал, университет, 6 институт, 21 техникум, 5 театр, 3 музей, 144 библиотекэ гэхэ мэтэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудд ажалшадай эрилтэнүүдые хангажа байдаг. Гансахан лэ эрдэмтэдынь тоолохо болоо һаа, 50 доктор, 406 кандидадууд Эрхүүдэ бии юм.

Гурбан зуу хүрэбэшье, хүршэ хотомнай хэзээдэшье залуу, улам хүргжэн ургаһаар. Долоон жэлэй асари ехэ түсэбэй ёһоор Эрхүү хото баатарлиг ёһоной алхам хэхэ байна.

КПСС-эй XXII съездые эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө дэлгэрһэн коммунистическэ мүрысөөнэдэ үдэрнүүдтэ үргэдэжэл байнхай. Эрхүүгэй 381 мянган зоной 54 мянганиинь коммунистическэ ёһоор ажаллаха гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, олохониинь үльгэр домогто бэшэгдэлтэй гэмээр амжалта туйлана. Жэшээлэн хэлэхэдэ, Эрхүүгэй ГЭС-эй, сай багсалдаг фабрикын бүхы хүдэлмэришэд бүгэдын магтаалда хүртэжэ, коммунистическэ гэһэн алдар суутай болонхой.

Эрхүү хотодо 300 жэл гүйсэбэ. Түүхэтэ энэ ойн баяраарнь дашарамдуулан, Эрхүүгэй бүхы ажалшадые халуунаар амаршалаад, коммунизм байгуулха бүгэдэ арадай тэмсэлдэ сэдьхэл баясуулма, шэнэ шэнэ ялалтануудые туйлахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэе!

Эрхүү городой Карл Марксын нэрэмжэтэ үйлсэ. ТАСС-эй фотохроникё.

„Мүшэд тээшэ хэһэн түрүүшын аяншалга“

Үнэн болоһон ушар тухай шэнэ фильм түрүүшынхеэ харуулагдаба

МОСКВА, июлиин 12. (ТАСС). Түүхэдэ болоһон гайхамшагта ушарай—замбуулин дайда руу хүнэй ниидэһээр гэбхэр 3 һара болоод байхада мүнөөдэр «Мүшэд тээшэ хэһэн түрүүшын аяншалга» гэжэ үнэн ушар тухай үнгэтэ шэнэ фильм «Ударник» гэжэ Москвагай кинотеатр соо түрүүшынхеэ харуулагдаба. Энэ фильм совет хүнүүдэй гайхамшагта ялалтада зорюулагданхай.

Үнэн болоһон ушар харуулдаг фильмнүүдэй түбэй студиин зохёон байгуулхы коллективүүдэй, мэдээжэ фильмүүдэй Москвагай студиин түлөөлэгшэд кино харагшадай айлшад боложо ерээ. Эдэ айлшад лэ сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмөөр энэ киноповесть хэһэн байна. Тус кинофильмын сценарн бэшэлсэһэн Е. И. Рябчиков, режиссёрнууд И. П. Копалин, Д. А. Боголепов гэгшэд фильмын хайшан гэжэ хэгдэһэн тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Зал соо гэрэл унтарба. «Мүшэд тээшэ хэһэн түрүүшын аяншалга» гэһэн омогорхолто үгэнүүд бүхы экраниие утаашань эзэлэнхэй. Мүшэд тээшэ ниидэхэ һанал бодол хүн түрэлхитэдтэ анха түрүүн хайшан гэжэ ерээб гээд тэрэ фильм харуулжа ороно.

Замбуулин дайдые ашаглаха, хэмэл одонуудые табиха тушаа совет хүнүүдэй түрүүшын алхамууд тэндэ харуулагданхай. Саашадаа аяншалга бэлдэхэдэнь хүнүүдтэ туһалдаг элдэб янзын приборнууд тэндэ харуулагдана. Хүнүүдэй дундаһаа балайшье илгархаар бэшэ, үргэншэг багжагар бэетэй залуу хүниие харанабди. Бүхы хүнүүдтэл адли, тэрэнэй бэлэдхэл хэжэ, гүйжэ, трамплинһаа уһа руу һүрэжэ, центрифуг дээрэ, барокамерануудсоо туршалга гаража байһые харанабди. Энэ тусгаар мүрысөөндэ Юрий Гагарин илаа.

Геройн түүхэ намтарһаа, «Восток» онгосые ниидэлгэдэ бэлдэлгэһээ зарим эпизодууд фильмдэ харуулагдана. Хүн түрэлхитэнэй нангин хүсэл бодолые бэелүүлхын түлөө эрдэм мэргэжэлээ, ажалаа зорюулһан олон коллективүүдэй хүдэлмэри тодорхойлогдоно.

Онгосые, космонавтые ниидэлгэдэнь сэхэ бэлдэжэ байһан тухай харахада угаа һонирхолтой. Ниидэхэеэ байхадаа Юрий Гагаринай замбуулин дайдын онгосо соо һуухыень тэндэ ерэһэн хүн зон харана. Мүнөө приборнуудые шалган хаража, эдеэлжэ, газартай радио холбоо хэжэ тэрэ байна.

Геройе Москвада угтажа байһан гоё һайхан үзэгдэлөөр совет хүнүүдэй баатарлиг амжалта тухай энэ үнэн зүб ушар харуулһан фильм дүүрэнэ. «Бүрил шэнэ, шэнэ совет хүнүүд мэдэгдээгүй харгынуудаар замбуулин дайда тээшэ ниидэхэ, тэрэниие шэнжэлхэ, байгаалиин нюусануудые саашадань тодорхойлхо. Тиигээд хүнэй аша туһада, эб найрамдалай хэрэгтэ тэдэниие хэрэглэхэ» гэжэ замбуулин дайда шэнжэлхэ талаар ялалта хэһэн хүнэй хүндэлэлдэ Кремлиин Ехэ ордон соо Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ манай ерээдүйн ялалтануудые баталһандал дуулдана.

Тоосоото-һунгуулиин партийна суглаанһаа

СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИДЭ АНХАРАЛАА ҺУЛАДХАХАГҮЙ

Тоосоото элидхэл соогоо партбюрогой секретариин орлогшо нүхэр Гыргенов үнгэрһэн үедэ, илангаяа КПСС-эй ЦК-гэй январиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хайшаа гэжэ бэелүүлжэ байһан, түрэл партиингаа XXII съездын хүндэлэлдэ дэлгэржэ байгаа социалистическэ мүрысөөн тухай тодорхойгоор элидхэбэ.

Парти, правительствын баталһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүн бүхэндэ гүнзэгыгөөр ойлгуулхын тула Зууч-Мориной һургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн лекторнүүдэй бүлгэм, радиожурнал, кинолектори горьтойхон хүдэлмэри ажалшадай дунда ябуулһан байна. Тус бүлгэмэй эдэбхитэд 60 гаран лекци уншаа. Коммунистнууд Д. Цырендоржиев, К. Малакшанов, Д. Занданов болон бусад саг үргэлжэ, нэн түрүүн малшадтай элдэб һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө, элидхэлнүүдые эмхидхээ.

Эндэхи радиожурнал, радиолекториин дамжуулганууде арад зон ехэ һонирхожо шагнадаг. Жэшээнь, «Коммунистнууд, комсомолшууд—долоон жэлэй түрүүшүүл», «Агуу партиингаа XXII съездые эрхим ажалаараа угтая», «Ямар аргаар химда сэнтэй мяха, һү, нооһо абахаб?» гэһэн дамжуулганууд радио шагнагшадаар һайшаагдаа юм.

Үнгэрһэн хугасаа соо ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшадай тоо улам олошороо. Жэшээнь, партиин гэшүүн Д. У. Данжеев өөрынгөө һайн дураар шахан таргалуулдаг малай гүүртэдэ ажаллажа эхилһэн. Тэрэ даажа абаһан хашарагуудаа һайнаар харуулжа, толгой бүриинь 280 килограмм шэгнүүртэй болгожо гүрэндөө тушаагаа. Тиихэдэ түрэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхозынь мяха худалдаха зургаа һарынгаа түсэбые 110 процент дүүргээ.

Зүгөөр эндэхид хахад жэлэйнгээ түсэб мяха, үндэгэ, нооһо абалгаар дүүргэбэшье, һү һаалгаар ехэ гээгдэлтэй, нёдондоной энэ үеынхиһөө холо доогуур. Ямар гол шалтагаанһаа иимэ гээгдэлдэ орогдооб? Ушарынь жэлһээ жэлдэ үнеэд олоороо һубайрна. искусственна үрэжүүлгэ тон муугаар табигданхай. Энэ шухала асуудалда партийна бюро анхаралаа хүсэд табяагүй байшоо. Тиигэбэшье мүнөө һү ехээр һаалгын тон харюусалгатай үедэ һаалишадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри огто ябуулагданагүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Соёл сурталай хүдэлмэри ажалшадай дунда юрэнхы дээрээ һайжаруулагдабашье, үшөөл ехэ дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэлтэй. Имагтал энээнһээ уламжалан, зарим коммунистнуудай дунда партийна, гүрэнэй журам эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ. Тодорхойлходо, коммунистнууд Н. Шохонов, Г. Молокшоюв, С. Данжеев гэгшэд хэтэрүү ехээр архи уугаад, ажалдаа хожомдодог, элдэбын ааша гаргадаг. 3 коммунист бөө, ламын обоо тахилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө партиһаа гаргагдаа.

— Гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ бүхы фермэ, гүүртэ дээгүүр культбазануудые барихабди гэһэн уялга дүүргэгдээгүй,— гэжэ клубые даагша нүхэр Гергулеева шүүмжэлбэ. — Холын фермэ, гүүртэ дээгүүр нэгэшье культбаза бодхоогдоогүй. Зарим малшад заахан, уйтан ымхи гэрнүүд соо байһаар. Эдэ асуудалнуудта партийна бюро, колхозой правлени хамагай түрүүн анхаралаа табиха зэргэтэй.

Механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэриин һулаар табигдаһанда коммунистнууд Ц. Машкеев, Д. Ангуренов гэгшэд тогтоо. Илангаяа тон харюусалгатай—тарилгын хойноһоо харууһалга, паар хахалалга, үбһэ хуряалга, сабшалан уһалалгын үедэ тэдэнэрэй дунда мүртэй юумэ хэгдэнэгүй.

Комбайнернууд май һара соо бүхы техникээ заһабарилха, бэлдэхын тула ондоо ажалнаа сүлөөлэгдэбэшье, өөрынгөө гэр тойрон сагаа бараһаар. Бригадир Онхонов эрид шанга хэмжээ абахын орондо мэдээшэгүй болоод ябадаг.

Тоосоото үе соо партийна эхин организациин ажалда тохёолдоһон дутуу дунданууд тухай КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн А. Д. Таханов тогтоод, саашанхи зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Суглаан дээрэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууде ойрын сагта усадхажа, КПСС-эй XXII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн тогтоол абтаба.

Д. Ошоров.
манай түсхай корр.

Түнхэн.

Һонирхолтой байба

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалаар Анаагай совхоздо (Хори) теоретическиз конференци болобо. Энэ зэндэ 50 гаран хүн — совхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

Коммунизмын ёһо гурим ажал хүдэлмэридэшье, ажаһуудалдашье батажан бэхижэхэ ёһотой гэһэн асуудал тушаа ехэ хөөрэлдөөн болобо. Энэ зэнтэй хамта урда сагай үлэгдэлнүүдые усадхан үгы хэхэ тухай хэлсэгдэз.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коммунис ажалай мүрысөөн ехэ удхашанартай, нүлөөтэй гэжэ тэмдэглэгдэбэз. 1, 4, 5, 7-дохи фермэнүүдэй хонишодой 5 бригадада, 1-дэхи фермын һу һаалиин гүүртэдэ коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдонхой. Эндэхи хүдэлмэришэд эбтэй зетэйгээр хүдэлнэ, бэе бэедэз туһална.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудалда мүн лэ ехэ анхарал табигдаба.

— Улаан Одоной эхин һургуули парти, правительствын заабариин ёһоор һуралсалые ажал үйлэдбэритэй нягта холбоотой болгожо захалаа,—гэжэ багша Ц. С. Сультимов хэлэбэз. — Энэ хабартаа эндэхи һурагшад багшанартаяа хамта фермынгээ сабшалангай 45 гектар газарые модо шулуунһаань сэбэрлэлсэз. Хүдөө ажахын оньһон техникэтэй танилсана.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй совет, комсомол, профсоюзай организаци ехэ үүргэтэй, яһала хүдэлмэри ябуулдаг гэжэ эндэ хэлсэбэз. Амталанта нютагтахи эхэнэрнүүдэй совет һайнаар хүдэлнэ.

Урдын сагай үлэгдэлнүүдые усадхаха, олониитэдэ харша ябадал гаргадаг этэгээдүүдтэй тэмсэл ябуулхын тулада арадай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй үүргые улам дээшэлүүлхэ гэлсэбэз.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

КАБАРДИНО-БАЛКАРИИН АССР. Партиин XXI съездын болоһонһоо хойшо 3 жэлэй туршада республикын ниислэл Нальчик танигдашагүй болотороо хубилаа. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ проспектдэ байрын олон шардаагтай гэрнүүд, хэдэн магазин бариг даба. Һаяхан Нальчигай ажалшадта 837 хуиэй һууритай үргэн экрантай шэнэ кинотеатр, ехэ университет, хубсаһа оёдог ателье бариг даа. Зураг дээрэ: В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Нальчигай проспект харагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

ГАНЫН РЕСПУБЛИКА. Амонокрум һууринай һурагшад «Советскэ Союз» журналые ехэ һонирхолтойгоор үзэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

70 сүүдхээр һунааба...

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой галдалгын цехын эбтэй эетэй коллектив (даагшань И. А. Венингер) үдэрһөө үдэртэ хүдэлмэриинөө эршые улам шангадхана.

Хахад жэлэйнгээ түсэбые энэ цехынхид бүри июниин 19-дэ дүүргээ һэн. Июниин дүүрэтэр июль һарынгаа түсэб дүүргэжэрхёо. Зургаа һарын туршада энэ цехынхид түсэбһөө гадуур 17 мянган тонно клинкер гаргаа.

Галдалгын цехын мастернууд һаяхан хүдэлмэридөө горьтойхон амжалта туйлаба. Машинистнууд Иван Мухин, Петр Брельгин, Владимир Радионов гэгшэд эрьелдэжэ байдаг пеэшэнэй доторхи түхеэрэлгэ бүри бүхэ, нилээд удаан саг соо ашаглагдаха болгоо. Урдань энэ пеэшэн 130 сүүдхэ соо хүдэлдэг һаа, мүнөө 200 сүүдхэ соо заһабаригүй хүдэлхэ аргатай болоо. Ингэжэ ашаглагдаха болзорые аяар 70 сүүдхээр һунааба.

Зургаан һара соо энэ пеэшэн ашаглагдахадаа түсэбһөө гадуур 35 мянган тонно клинкер гаргажа, 12 мянга 800 түхэригэй алмалта заводтоо оруулһан байна. Гэхэтэй хамта эдэ машинистнууд нэгэшье тонно голодоһо гаргаагүй. Юрэнхыдөө энэ цехынхид голодоһо гаргадаггүй шахуу юм.

Заводой цех саг соогоо извёсткоор хангагдажа байдаг. Түүхэй эд хэрэглэгшэд түсэбөө саг болзор соонь табижа байдаг.

Энэ шэнэ арга хэрэглэлгэдэ заводой лабораториие эрхилэгшэ Н. К. Жилкина ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Пеэшэнэй дотор талыень бүри бүхэжүүлхэ талаар заводой химигүүд ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

Лабораториин хүдэлмэришэд энэ талаар эдэб туршалга хэнэ. Машинистнууд тэдэнтэй саг үргэлжын хэлхээ холбоотой байдаг. Иигэжэ бэе бэетэйгээ нягта барисаатай байхада дутуу дунданууда дары усадхаха, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлахада бэлэн ха юм.

И. Евгонин.

Ажахын тоосоон, аймагай газетэ

Түрэл партиингаа XXII съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха мүрысөөн хаа хааначагүй үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоолой зүйл элбэг дэлбэг болгохын түлөө шармайн тэмсэнэ. Энэ талаар **«Закаменская правда»** газетэ ираад харахадашье, хүдөөгэй ажалшадай хүсэл эрмэлзэлгэ эли тодоор харагдана. «Съездые угтуулан», «Съездын хүндэлэлдэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоһон материалнууд номер бүхэндэ байна. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ уялга дүүргэһэн колхозууд тухай мэдээсэлнүүдые уншахада бүришье урматай.

Эдеэ хоолой зүйл улам бүри элбэгжүүлхын тулада колхозууд ажахыгаа һайнаар эрхилхэ, хүдөө ажахын эрдэмэй, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые ажал хүдэлмэридөө зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ уялгатай ха юм. Юрэнхы дээрээ яһала һониноор гаргададаг энэ газетэ тус асуудалые ямараар харуулнаб, энэ талаар колхозуудта хэр туһалнаб гээд хаража үзэебди.

Байгша оной апрелиин 25-да толилогдоһон «Ажахын тоосоо улам нарижуулан һайжаруулхабди» гэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын ахалагша хонишон И. Яньковой бишыхан статья соо иигэжэ уншанабди:

«Манай бригада ажахын тоосоондо оронхой. Хонишон бүхэн энэ аргын һайн байһые бэе дээрээ үзөөд байна. Саашадаа ажахын тоосоое улам нарижуулан һайжаруулхын тула һайса оролдохобди...

...Ажахын тоосоондо ороһон бригада, гүүртэнүүдэй ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай байд гээд лэ хөөрэлдэжэ байһайбди гэжэ аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ лээр «ажахын шэнэ аргы һайн байһые фермын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн ойлгобо» гэ автор тобшолно. Энэ фермы хүдэлмэриин түрүүшын үр дүнгүүд ажахын тоосоонд ороһон ондоо бригада, фермэнүүдэ һургаал абамаа байхань лабтай. Эдэнэр өөһэдынгөө ажа хүдэлмэри шомойхынхидто сасуулжа, хаража үзэхэ ж шээтэй. Гэтэр иимэ удха тугэлдэр статьянууд газеты хуудаһанда үсөөн.

Хүдөө ажахын дүй дүршэ яһала харуулдаг аад, мүнө жэлдэ ехэ үргэнөөр дэлгэрж эхилһэн шэнэ арга—ажахы тоосооной аша үрэ тухай үсөө бэшэдэгынь гэмшэлтэй. Ах лагша хонишон нүхэр Яньк вой дурадхаһанай ёһоор, э асуудалаар ажахын тоосоонд ороһон мяханай фермэ, м бэшэ бригада болон ажахынд дай хүтэлбэрилэгшэдтэ үг үгэбэл һайн байгаа. Тиигэж газетын хуудаһануудаар да жуулан, дүй дүршэлыень а далдуулбал, газетэ колхозни гуудта туһалха, шэнэ арг дэлгэрүүлхэ тээшэнь жүдхүүл хэ һэн. Энэ асуудалаар а али тээһээнь гүн гүнзэгы эк номическа шэнжэлэл, тобш лол хээд, үдэр бүри газеты хуудаһанда гаргаха гэһэ эрилтэ хэгдэнэгүй. Зүгөөр э асуудалаар зарим хубяар бэшэжэ болохо байгаа ха юм Ажалай эмхидхэл, түлбэри г хэ мэтэ асуудалаар бэшэж болоно. Шэнэ юумэндэ алд эндүү байжа болодог, энээнһэ зүрхэсэдэг, хойшоо тэгүүлэ хүнүүд байдаг. Эдэ бүгэдэн т шаа газетэ бэшэхэ, бии бай һан дутагдалнуудые хаһа са соонь зайсуулха хэмжээ аб хуулха үүргэтэй.

Зарим бригада, фермэнүүд һээ гадна, аймагай хэдэн кол хозууд ажахын тоосоондо ор жо байна. Мал ажалай про дуктнуудые гүрэндэ худалда ха хахад жэлэйнгээ түсэ уялга дүүргэһэн колхозуу аймаг дотор бии. Эдээн т хай, ажахые эрхилхэ шэнэ а гын дэлгэрүүлэгдэжэ байһа тухай һони һонин статьянуу дые газетын хуудаһануудт ходо уншажа байгаа һаа, һай бэлэй.

☆ ХЭБЛЭЛЭИ ШЭНЖЭЛЭЛ ☆☆

һанамжаяа хэлэмээр. Ондоо гүүртэ, отарануудта ажахын тоосоо яажа эмхидхэгдэнэб гэжэ мэдэхэеэ һананабди. Байд гээд лэ ажал хэрэгээ бултаараа хаража үзөөд, согсолжо байгаа һаа, бүгэдэндэ туһатай байха һэн».

Энэ хонишоной тон зүб ажаглалта аймагай газетэдэ сэхэ хабаатай байһаниинь мэдэтэй. Тиин энэнь ямараар дүүргэгдэнэб гээд газетын хуудаһануудые ирахада, нүхэр Яньковой хүсэл эрмэлзэлгэ мууса дүүргэгдэнэ гэжэ ажаглламаар. Юрэнхыдөө түрүү дүй дүршэл тухай статьянууд газетын хуудаһануудта байд гээд гарана. Зүгөөр ажал хүдэлмэреэ шэнэ аргаар эмхидхэжэ байһан тухай, тэрэнэй түрүүшын дүнгүүд тухай газетэдэ багаар бэшэгдэнэ. Бүхы һалбаринуудтаа ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ асуудалаар болоһон семинар дээрэ нүхэр Гырыловэй элидхэһэн материал газетын хуудаһанда тунхаглагдаһан байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Шомойхо гэжэ нютагтахи ажахын тоосоото мяханай фермын хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд тухай энээн соонь дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Ажал хүдэлмэреэ шэнээр эмхидхэхэдэ ямар аша үрэтэйб, ажахынь бүхы дээрээ олзо доходтой гүгэхэ мэтын шухала асуудалнууд эндэ оншотой һайнаар харуулаатай.

Экономикын эдэ шухала асуудалнуудые али али талаһаань согсолжо үзэһэнэй һүүнаа эмирхэдэ ээзэгээрхэгүй элһэ ехэтэй, муу хүрьһэтэй нэгэ участок дээрэһээ эрбэл шэрбэл һахал шэнги бирагүй ургаса абаа һэн.

Нүхэр Патахинов өөрынгөө алдууе наринаар бодожо, шүүжэ, «мууһаа муу, модоньһоо хөө» гэжэ тэрэ газараа хойшогүй хаяад, энэ жэлдэ эрхим һайн хүрьһэтэй таряалангаа үргэдхэжэ, шэнэ хүрьһэндэ таряа юм. Тэдэнэй тоодо Могой-Горхоной шанар һайнтай газар оролсоно.

— Газарай хүрьһэнэй һайса гэдээдүйдэ кукуруза тарихада хуйтэрхөө һаань, зарим үрэһэнүүдынь амалангүй хосоршодог. Тиимэһээ байгша ондо яралгүйгөөр, газарай хүрьһэнэй арбан хоёр градус хүрэтэр дулаасаһан хойно таряабди,— гэжэ Бальжинай хөөрэхэтэй сасуу:

— Бальжин Шабагаевич ажал хүдэлмэри дээрээ абьяастай, найдаритай хүн юм даа. Зам дээрэнь ямаршье һаад түбэгэй тохёолдобошье, зарим халирхайшуул шэнги урма зоригоо хухардаггүй, харин улам саашаа эршэдэн, саг дээрэнь усадхажа шададаг,—гэжэ парткомой секретарь үнэн зүрхэнһөө магтана.

— Хүлисэгты, Цырен Шернинович, намайгаа даншье хэтэрүүгээр магтахаар забдаба хат. Хүлтэй гартайл хүнэй хээд ябаһан ажал байгаа юм бээз,—гэнэ тэрэнь.

— Тиимэшье бэшэ. Үнэн дээрээ тамнай юумэнэй һабагша татабал, тэрэнээ эсэстэнь хүргэжэл һаладаг бэшэ аалта? Гурбан жэл соо кукурузашанаар хүдэлхэ зуураа, га бүриһөө жэл бүхэндэ 300—400 центнерһээ үлүү негоон набша абаһанаа мэлзэхэ гүт?—гээд нүхэр Бальбаров урдаа оруулнагүй.—Энэ жэлдэ га бүриһөө 500—600 центнер хуряахаб гэжэ уялга абаа бэлэйт.

Үнэхөөрөөшье тэрэмнай эхилһэнээ эсэстэнь хүргэнгүй, заг зуурма орхидоггүй байна. Нёдондо жэл нэгэ газар дээрэнь бурдаг үбһэн һуурилаад, яаха аргагүйгөөр бурьялан гаража, кукурузын нарай зүлгэ эшые түрин, гэмтээжэ эхилхэдэнь, тэндээ оло дахин борнойлоод, культиваци хэжэ, элдүүрилээшье һаань, дарагдахаар бэшэ, үдэр бүри түргэдэн гараа юм.

— Хаһа саг соонь али бүхы хэмжээ абахыншье абаба гээшэб. Шудхэр абаг! Нараньһаа наагуур, намһаа саагуур,—гээд зарим хойрог хүнүүд ядаа һаа, нюргаа үргэлөөд, саашаа талиин ябашаха һэн. Харин энэмнай тиимэ бэшэ байшоо.

Тэрэнэй звено үбһэнэй үндэһые хобхо татан зулгаажа оробо. Тээд нэгэ звенодо диилдэхээр бэшэ байхадань, һургуулиин дирекциһээ туһаламжа эриһэн байна. Олон һурагшадай туһаламжаар бурдаг үбһые үндэһөөрнь үгы хэжэ шадаад, эндээ үзэгдөө харагдаагүй үндэр баян ургаса хуряажа абаа һэмнай.

Байгша ондо тарилгынгаа участогуудые ганса наг шэбхээр шэбхэжүүлээ бэшэ, харин агрономическа заабаринуудые хазагайруулангүй, буримүһэн бариманжа, аммиачна селитрэ хэрэглэн, кукурузын газарта шэнгээн үтэгжүүлээд, тэжээл үтэжэ шадаа бэлэй.

Энэ жэлдэ гектар бүридэ 500 килограмм үнэһэ, 100 килограмм шубуунай аргал оруулжа, газарайнгаа хүрьһэ хооллуулһан байна бшуу.

Бальжин Шабагаевич ганса өөрынгөө газар дээрэ баян ургаса абаха зорилго табидаг бэшэ, харин хүн бүхэндэ һанаагаа зобожо, хаба шадал соогоо туһалжа байдаг. Хабарай тарилгын бэлэдхэлэй үедэ тэрэ унтаха нойргүй, «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудаар ябажа, залуу кукурузашадые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургаа, зохистой захяа заабари үгөө.

Бальжин Шабагаевич олон жэлдэ трактористаар, бригадирааршье хүдэлөө юм. Дүрбэн жэлэй саана шэнэ мэргэжэл шудалжа, тэрэнһээ хойшо кукурузашан болоод, хүн зонойнгоо магтаал хүндэдэ хүртэжэ ябана ха юм. Мүнөө кукурузаяа таряад, ажалаа үшөө саашань ябуулһан хэбэрээ.

...Жадын хурсахан үзүүр шэнги шоб шобхо оройтой сарьдаг Мундарганууде обогор собогор оройнууд тэнгэриин нюдые тэнэ харбана гү гэжэ һанахаар ёрхойлдоно. Үглөөгүүр үнэгэнэй харанхын үедэ тэрэнэй хормойдо һүн сагаан манан һуунагтан байһанаа аали намдуухаар өөдөө хөөрэн гараад, зогдороорoо шобхо оройнуудыень шударан шударан байһандал үзэгдэнэ.

Ногоон хилэн хушалтатай Хэрэнэй тэбхэр үндэрэй нюрган дээгүүр аргамжатаһан сахилгаанай зурагадзурагад гэхэтэй хамта тэнгэри хүнхинөөд, «гал сахилгаан, газар доһолгоон» болжо, һубагтан байһан тооһо мананһаа хура бороон шэдэрэн, дуһаг-дуһаг гажэ байһаар, гэнтэ һуулга һабаар адхажа эхилнэ.

Энэ үедэ ажаллажа байһан коммунист Бальжин Патахинов хура бороошье тоонгүй байһанаа «кукуруза гээшэмнай шиир нойтондо һөөл дуратай юм. Энэ ёһоор саг дээрээл оробо. Тиигэбэшье оёор соорхой огторгойн аршаан дуһалда найдалгүй, мүнөө һайн гэгшээр харууһалхал байна. Манай урда олон дабхар дабаануудтаа байна. Тэрэниие дабажа гараал һаа, баян ургаса манай адха соо, Дабшахан шудэтэй, ульгам хүнгэн культиваторааа таряалан дээгүүрээ гүйлгэбэл, һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа барихабди!» гэжэ бодоно.

Һүүлээрнь суггаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө урда зогсожо, миһэрэн байгаад, холые хаймадан харан, удаан шэртээ һэн.

ТҮНХЭН.

САҺАТА САЯАНАЙ ХОРМОЙДО...

А. ШАДАЕВ.

Жэгтэй һайхан зунай эхин. Сахилма сагаан малгайтай Саяан уулын Мундаргануудай орьёл торьёл орой дээгүүр үглөөнэй уураг шара наранай алтан туяагаа адхажа, аргамжа татан байха хирэндэ, Могой-Горхоной шаяан элихэнээр дуулдана.

Энэ үедэ хүбшэ тайгаһаа хүхы шубуунай хүхюун хонгёо аялга һэбигдэн ерэбэшье, тала хээрээр тамаран ябаһан тракторнуудай дунгинэмэ абяанда залгидан, һураг жажаггүй болошоно. Тэндэ Саяанай совхозой гурбадахи отделениде хүсэ ехэтэ кукуруза таригша шаб гэһэн шамбай бэетэй, нэгэ һурагай басагадай хүдэлжэ байхань һайшаалтай...

Тэдэнэй дунда дүшээ дабажа ябаһан, нюргархуу шүрбэһэлиг бэетэй хүн баруун гартаа метр шахуу модо баринхай, зүүн—баруун зүг тэбшэ занган, талмайн саада захын мужаада байһан басаганда тэмдэг үгэнэ. Тэрэнь кукурузын үрэһэ таридаг машинын сэб сэхэ ябахые шалган, тэмдэгэй ёһоор хэмжүүрэй түмэр утаһые залажа заһажа табина.

Үнөөхи шүрбэһэлиг бэетэй, ажал хэрэгээ оншотой бэрхээр хэдэгнай хэн гээшэб гэжэ һонирхоходо, аймагтаа һураг сууда гараһан эрхим кукурузашан Бальжин Шабагаевич болоно.

Кукурузын таригдажа байгаа мойл хара паар дээгүүр гэшхэлхэдэмнай хүнэй хүлэй шабардама, хүрьһэ һайнтай хара хүрин шорой хүл доромнай хүбхэлзэн бамбалзана.

—Саһан шэнги яагаа тунга, бамбагар хүрьһэ һайнтай галаар гээшэб, —гэжэ нүхэр Патахиновһаа һонирхоходомнай:

— Хоёр дахин паарлуулһан газар юм,— гэжэ тэрэ тон богонихоноор харюусаба.

— Тиимэшье байнгүй яахаб даа, —гэжэ маанадтай ябалсаһан совхозой парткомой секретарь Цырен Шернинович Бальбаров кукурузашанда хандан:

—Энэ жэлдэ гектар бүридэ хори —хорин тонно шэмэ ехэтэ шэбхэ гаргагдаа һэн бээз?

—Тиигээ даа. Эндэхи арбан хоёр гектарынь сохом 240 тонноор шэбхэлэгдэһэн байха,—гээд хармаанаа һуулин, портсигар гаргахадань, хабхаг дээрэнь наранай туяа наадан, мүнгэлиг хашарһануудай мухарин байһандал үзэгдэнэ.

— Айлшад, тамхилагты,—гэжэ маанадта папиросоо залаба:—Хүлисэгты, би юрэдөө татадаггүй агшаб. Утаанайншье үнэртэ тархимни манаршадаг,—гэхэдэнь дүтэхэнэ байһан Цырен Шернинович тодожо абаад:

— Ягаашье һайн бэ! Багсаахада, мянган хүн сооһоо таал тамхинша бэшэ байбалтайт,—гээд зуруул шударан, һэр-мэрхэн тамхяа аһааха зуураа:

— Тэрээндэ баясанам! «Архи тамхин хоёр аха дүү. Архи арбан аашатай, тамхин табан табсантай юм гэжэ үльгэр түүхэдэшье хэлэгдэһэн байха,—гэнэ.

— Зүйтэйл даа. Мүнөө коммунизмын алтан богоһо алхан орожо байһан үедэ хүн бүхэн бээ пангин барижа ябаха үялгатай. Архиин алмай, тамхинай талмай юрэдөө хүндэ таарахагүй гээшэ,—гээд Саяанай совхозой директор Василий Давыдович Серебренников хүхюунээр хэлэхынгээ хажуугаар:

— Байза, Бальжин Шабагаевич, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ Могой-Горхонойнгоо газарта хэды тонно наг шэбхэ гаргаа бэлэйт,—гээд, блокнодойнгоо хуудаһануудые ирасагаана.

— Нёдондо жэлдэ... Аа, тиимэ, гектар бүридэнь арбан хоёрһоо арбан табан тонно хүрэтэр гаргагдаал даа.

— Тиигэбэшье гектар бүриһөө 723 центнер ногоон эшэ набша суглуулжа абаа һэн бээзэт?

— Тиигээ һэмди, зүб! Энэ жэлдэ га бүриһөө мянган центнер абахаар хараалаабди,—гэжэ Бальжин нэмэнэ.

— О-һоо! Мянган центнер... Тээд иимэл хүрьһэлиг, элдүүри һайнтай газарһаа баян ургаса хуряангүй яахаб. Манай кукурузашан тэрэнээ алдахалгүй байха. Өөрынгөө мэргэжэлые үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлжэ, улам бүри урагшаа удхалан һайжаруулжа байһаниинь олондо мэдээжэ болоихой ха юм даа,—гэжэ нүхэр Бальбаров магтаха зуураа:

— Тиигэхэдэ буртаг үбһэнэй булшангай забһараар бултайгаадүйдэ тэмсэхээ бү мартая. Таанар һанана бээзэт! Совхозоймнай хоёрдохи отделениин кукурузашан Габаевай звено нёдондо жэлдэ га бүридэ хори—хорин тонно наг шэбхэ гаргажа, эрхим һайн бэлэдхэлтэйгээр тарилгаяа эсэстэнь хүргөө һэн. Тиибэшье саг дээрэнь буртаг үбһыень үгы хэжэ бирангүй, үндэр ургаса абажа шаданг үй һалаа бэлэйл. Тэрэнь угаа харатай! Амжалтын замаар алхалан ябаһаар, тэрээхэн буртаг үбһэндэ булигдажа, буруу һүрэшоо бшуу. Эх! Халагламаар,—гээд Патахинов тээшэ хараадхина.

Тэрэнь абяагүй зүбшөөн, «хэзээдэшье бэлэн байхабди» гэһэн тэмдэг үзүүлээд, звеногойнгоо гэшүүдтэ «ойлгособо гүбди» гэһэн мэдээ үгэнэ. Суггаа хүдэлжэ байһан шара улаан шарайтай, шамбай басагадынь нэгэ дуугаар дэмжэбэд.

Тус звеногойхид үнгэрэгшэ жэлдэ олон газарта кукуруза таряад, заримһаань эрхим һайн ургаса хуряабашье, харин эрхы хургануудаараа эмирхэдэ ээзэгээрхэгүй элһэ ехэтэй, муу хүрьһэтэй нэгэ участок дээрэһээ эрбэл шэрбэл һахал шэнги бирагүй ургаса абаа һэн.

Нүхэр Патахинов өөрынгөө алдууе наринаар бодожо, шүүжэ, «мууһаа муу, модоньһоо хөө» гэжэ тэрэ газараа хойшогүй хаяад, энэ жэлдэ эрхим һайн хүрьһэтэй таряалангаа үргэдхэжэ, шэнэ хүрьһэндэ таряа юм. Тэдэнэй тоодо Могой-Горхоной шанар һайнтай газар оролсоно.

— Газарай хүрьһэнэй һайса гэдээдүйдэ кукуруза тарихада хуйтэрхөө һаань, зарим үрэһэнүүдынь амалангүй хосоршодог. Тиимэһээ байгша ондо яралгүйгөөр, газарай хүрьһэнэй арбан хоёр градус хүрэтэр дулаасаһан хойно таряабди,— гэжэ Бальжинай хөөрэхэтэй сасуу:

— Бальжин Шабагаевич ажал хүдэлмэри дээрээ абьяастай, найдаритай хүн юм даа. Зам дээрэнь ямаршье һаад түбэгэй тохёолдобошье, зарим халирхайшуул шэнги урма зоригоо хухардаггүй, харин улам саашаа эршэдэн, саг дээрэнь усадхажа шададаг,—гэжэ парткомой секретарь үнэн зүрхэнһөө магтана.

— Хүлисэгты, Цырен Шернинович, намайгаа даншье хэтэрүүгээр магтахаар забдаба хат. Хүлтэй гартайл хүнэй хээд ябаһан ажал байгаа юм бээз,—гэнэ тэрэнь.

— Тиимэшье бэшэ. Үнэн дээрээ тамнай юумэнэй һабагша татабал, тэрэнээ эсэстэнь хүргэжэл һаладаг бэшэ аалта? Гурбан жэл соо кукурузашанаар хүдэлхэ зуураа, га бүриһөө жэл бүхэндэ 300—400 центнерһээ үлүү ногоон набша абаһанаа мэлзэхэ гүт?—гээд нүхэр Бальбаров урдаа оруулнагүй.—Энэ жэлдэ га бүриһөө 500—600 центнер хуряахаб гэжэ уялга абаа бэлэйт.

Үнэхөөрөөшье тэрэмнай эхилһэнээ эсэстэнь хүргэнгүй, заг зуурма орхидоггүй байна. Нёдондо жэл нэгэ газар дээрэнь буртаг үбһэн һуурилаад, яаха аргагүйгөөр бурьялан гаража, кукурузын нарай зүлгэ эшые түрин, гэмтээжэ эхилхэдэнь, тэндээ оло дахин борнойлоод, культиваци хэжэ, элдүүрилээшье һаань, дарагдахаар бэшэ, үдэр бүри түргэдэн гараа юм.

— Хаһа саг соонь али бүхы хэмжээ абахыншье абаба гээшэб. Шудхэр абаг! Нараньһаа наагуур, намһаа саагуур,—гээд зарим хойрог хүнүүд ядаа һаа, нюргаа үргэлөөд, саашаа талиин ябашаха һэн. Харин энэмнай тиимэ бэшэ байшоо.

Тэрэнэй звено үбһэнэй үндэһые хобхо татан зулгаажа оробо. Тээд нэгэ звенодо диилдэхээр бэшэ байхадань, һургуулиин дирекциһээ туһаламжа эриһэн байна. Олон һурагшадай туһаламжаар буртаг үбһые үндэһөөрнь үгы хэжэ шадаад, эндээ үзэгдөө харагдаагүй үндэр баян ургаса хуряажа абаа һэмнай.

Байгша ондо тарилгынгаа участогуудые ганса наг шэбхээр шэбхэжүүлээ бэшэ, харин агрономическа заабаринуудые хазагайруулангүй, буримүһэн бариманжа, аммиачна селитрэ хэрэглэн, кукурузын газарта шэнгээн үтэгжүүлээд, тэжээл үтэжэ шадаа бэлэй.

Энэ жэлдэ гектар бүридэ 500 килограмм үнэһэ, 100 килограмм шубуунай аргал оруулжа, газарайнгаа хүрьһэ хооллуулһан байна бшуу.

Бальжин Шабагаевич ганса өөрынгөө газар дээрэ баян ургаса абаха зорилго табидаг бэшэ, харин хүн бүхэндэ һанаагаа зобожо, хаба шадал соогоо туһалжа байдаг. Хабарай тарилгын бэлэдхэлэй үедэ тэрэ унтаха нойргүй, «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудаар ябажа, залуу кукурузашадые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургаа, зохистой захяа заабари үгөө.

Бальжин Шабагаевич олон жэлдэ трактористаар, бригадирааршье хүдэлөө юм. Дүрбэн жэлэй саана шэнэ мэргэжэл шудалжа, тэрэнһээ хойшо кукурузашан болоод, хүн зонойнгоо магтаал хүндэдэ хүртэжэ ябана ха юм. Мүнөө кукурузаяа таряад, ажалаа үшөө саашань ябуулһан хэбэрээ.

...Жадын хурсахан үзүүр шэнги шоб шобхо оройтой сарьдаг Мундарганууде обогор собогор оройнууд тэнгэриин нюдые тэнэ харбана гү гэжэ һанахаар ёрхойлдоно. Үглөөгүүр үнэгэнэй харанхын үедэ тэрэнэй хормойдо һүн

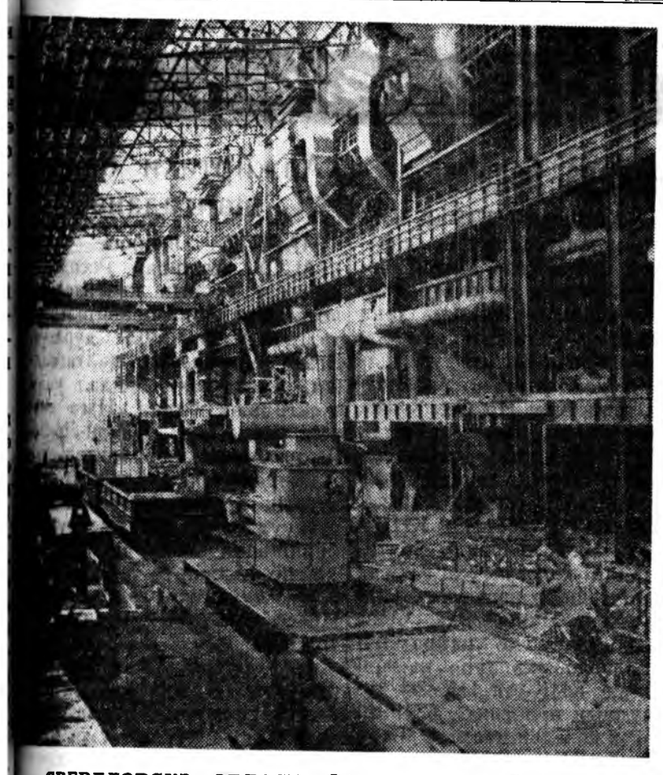

СВЕРДЛОВСКЭ ОБЛАСТЬ. Ферросплавуудай Серовско заводтэ хайлуулгын шэнэ цех баригдажа байна. Тэрэ цехтэ феррохромой шэнэ холисо гаргагдаха. Шанар жуулагдаһан булад хэхэдэ металлургическа промышленностьда энэ хэрэгтэй болодог юм. КПСС-эй XXII съездын нэгдэхэ үдэр тус цехын түрүүшын ээлжээн нэгдэхэ. Зураг дээрэ: хайлуулгын цехтэ түхеэрэлгэ хабсаржа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Гэр байранууд, библиотекэ...

Ахын аймагай «Улаан малшан» колхозло малшадай һуурха һаруул уужам байрын гэрнүүд, шэнэ магазин баригдаа. Айл бүхэн радиотой, олон нооруудтайшье боложо байха юм.

Харин «Улаан Аха» колхозые харабал гайхахат. Эндэ өнгөрын жэлнүүдтэ ороидоол 3—4 шэнэ гэр баригдаа. Олоншон малшад хуушарһан, үмнөрһэн гэрнүүдтэ һууна. Бугаг гэжэ газарта Жамбалова Цэндэбэ, Шойроб гэгшэд болоогүй зүдэрүү гэр байратай. Харин Хужартада Гомбоев Шултэм гэдэгэй гэр үмхиржэ удаһан, досоогоо 3—4 тулгатай, үглөө мүнөө унахаяа байна мэтэ үзэгдэхэ юм. Мүн ноогоо голдо ажалша бэрхэ үбгөн Шултэм Башлеев харамсагүй муухай үмхи гэртэ һуурна. Тэрэ үбгэн колхозло хэды өнгөрөхэ ажал хээб! Теэд гэр байрта тушаань колхозой правленин юундэ хэрэгсээнэгүйб — ноон гайхалтай. Урьелок, Хабшагша гэдэг газарнуудта байгаал шэнэ гэр байра үгы. Клубыншье уйтан, харанхы.

Библиотекынь үүдэндэ ошоходо, томо гэгшын суурга ноодоо үлгөөтэй байдаг лэ. Кушунова Галина гэдэг тэндэ ажалжэ байһанаа ажалһаа үндэсэшьеб гаргуулаад, ондоо колхоз ябашанхай. Аяар хоёр гэра соо тус библиотекэ хаалгатай.

Үшөө үбэл байхада улад зоной дунда ном олоор тарааха гээд хөөрэлдөөн болоо һэн. Теэд тэрэнь саарһан дээрэ хоохон үлэшоо. «Улаан Аха» колхозло ном тараахаһаа байтагай аймагай түб—Орлигтошье ном тараалгаар мүртэй юумэ хэгдээгүй. Магазиниие даагша нүхэр Дальбинова хэдэн хэнэг номуудые колхозуудта эльгээгээ болоод лэ, ондоо юушье хэнэгүй. Анхан энэ магазинда хүдэлжэ байһан Вера Манзарханова айл бүхэндэ өөрөө номуудые абаад наймаалдаг һэн. Харин мүнөө тиимэ юумэн байхагүй. Эд хэрэглэгшэдэй организациин хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Данилов, Суполов гэгшэд ном тарааха хүдэлмэриие олзо багатай гээд тоодоггүй санашалгай ха. Харин архи зөөлгэхэ гээ һаа, улаан голоороо ороолдожо байха юмэл.

Малшадай байрын гэрнүүдые заһаха, тэдэниие болбосон түхэлтэй болгохо талаар колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Бакшаханов, Иванов, Патархеев, Галсанов гэгшэд, мүн библиотекын хүдэлмэриие гуримшуулха талаар аймагай культурын таһагые даагша Г. Жапов ойрын сагта зохихо хэмжээ абаха бэзэ гээд яайдагдана.

Д. Дугаров.

Б. ДАМДИНСҮРЭН.

Алтан үлгы

Хангай губи таламни,
Хаанашье ябахадамни
Халуун ажалаар бусалнаш,
Хамтын хонидоор исалнаш!
Монгол нютаг—Эхэ
оромни,
Минии түрэһэн алтан
үлгыш!
Амидарал, жаргал тэнюун—
Арьбажан шэнээр
сэсэглээш.
Амилхадам—агаарш
һэрюун,
Алтан зүүдэндэл бэлэйл.
Монгол нютаг—Эхэ
оромни,
Минии түрэһэн алтан
үлгыш!
Энхэ тайбанай замаар
Эршэтэй шударгы
дабшалайш,
Эрэлхэг хүбүүдэйш хабаар
Эрдэм бэлиг задарлай!
Монгол нютаг—Эхэоромни,
Минии түрэһэн алтан
үлгыш!

ЮРӨӨГЭЙ КУЛЬТУРЫН БАЙШАН

☆ Шэнэ ном ☆☆

Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз республикымнай томохон ажахынуудай нэгэн болоно. Байгша ондо эндэхид 1 миллион 500 мянган литр һү, 6225 центнер мяха, 1170 центнер ноохо, 105 мянган үндэгэ абажа, долоон жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар нилээдгүй алхам хэхэ хүсэлтэй.

Энэ тон харюусалгатай, хүндэтэй зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозой Культурын байшан (даагшань А. Н. Галсанов) горьтойхон хубитаяа оруулалсажа, ехэхэн үүргэ дүүргэхэ.

— Хүдэлмэреэ эмхидхэхдээ абаһан уялгануудай дүүргэлтые хангаха тушаа колхозой правлени, партийна организацида туһалха, үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл, эрдэм ухаанай туйалтануудые нэбтэрүүлхэ, колхознигуудай эдэбхи үүсхэлые дэмжэн, ажалай шэнэ амжалтада элсүүлхэ зорилго урдаа табидагбди,—гэжэ нүхэр Галсанов хөөрэнэ.

Тус байшангай хүдэлмэри тухай һаяхан хэблэлһээ гараһан Ю. П. Болдоновой брошюра соо хэлэгдэнэ. Байшангай хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа шэнэ арга хэрэглэхэ гэжэ ходоодоо ороолдодог заншалтай. Үнгэрһэн хабар эндэхид нүүдэл культбаза эмхидхэбэ. Тэндэнь **парикмахерска, эмнэлгын пункт, фотографи нэгэдэдэг, һонирхолтой хөөрэлдөөн, элидхэл, лекци эмхидхэгдэдэг, багахан концерт табигдадаг, кино харуулагдадаг юм.** Үдэрэй туршада культбаза малай арбаад гүүртэ, отарануудаар ябажа ерэдэг. Тиихэдээ ганса ойлгуулам-жын хүдэлмэреэр ажал ябуулгаяа хизаарланагүй, харин малшадай культурна, ажаһуудалай эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангахые оролдодог.

— Лекци, элидхэл уншалгада колхозойнгоо түрүүшүүлые, мэргэжэлтэдые үргэнөөр хабаадуулна. Социалистическэ Ажалай Герой һаалишан П. Л. Жалсанова. Новосибирскдэ болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадалсаһан хонишон Б. Л. Батуева, һаалишан Е. Б. Буянтуева гэгшэдтэй тусхай уулзалга Культурын байшанда болоһон байна,— гэжэ брошюра соо хэлэгдэнэ. Колхозой лекторнүүдэй нэгэдэлдэ 13 хүн врач А. И. Демина гэгшэ түрүүтэй хүдэлнэ.

Культурын байшангай дэргэдэ колхозой тодорхой экономико, комсомолой түүхэ шудалха, зоотехническэ, агрономическа кружогууд хүдэлдэг, тэндэнь 100 гаран хүн һурана. Кружогуудай хэшээл, лекци, элидхэлнүүдэй хайшан гэжэ бэлэдхэгдэдэг, үнгэргэгдэдэг тухай брошюрын автор тодорхойгоор бэшэнэ.

Колхозой түб тосхон, фермэ, бригаданууда ябахада элдэб уряа, лозунгнууд, плакат, портредүүдээр шэмэглэгдэнхэй харагдадаг. Эдэ мэтые бэлдэхэ, зураха тусхай уран һайханай мастерской, фотолаборатори Культурын байшанда эмхидхэгдэнхэй.

Байгша оной март һарада нютагайнь культурна ажабайдалда ехэ юумэн болоо—колхозой театр нэгэдэбэ. Театртань драматическа, хүгжэмэй, хореографическа, хоровой отделенинүүд бии. Богонихон болзорто-театрын сценэ дээрэ Х. Намсараев, Ц. Шагжин, Н. Балдано гэгшэдэй зүжэгүүд табигдаһан байна.

Брошюра соо Культурын байшангай түхеэрэлгэ, хүдэлмэриинь түсэблэлгэ дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд энэ брошюратай танилсабал, өөһэдынгөө ажалда хэрэгтэй, туһатай олохон зүйлнүүдые оложо шадаха гэжэ һанагдана.

Д. Цыренов.

РСФСР-ий уран зохёолшодой правленишин секретарилгадай Улан-Удэдэ болохо суглаанда зорюулан

ОЧЕРКНУУД ТУХАЙ ЗАРИМ ҺАНАМЖАНУУД

Хэрбээ ороидоо гурба-дүрбэн жэлэй саанахана ёһотой уран һайханаар бэшэгдэһэн очеркнуудтнай алим бэ гэжэ Бурядай уран зохёолшодһоо асуугаа һаа, сахэнь хэрэгтэй, хооһон гараа дэлгээгээд, нюур нюураа харалсаха байһаниинь һэжэггүй. Тэрэ үедэ очеркын жанрта дүтэшье ошохогүй, зураглал гү даа, али юрэл репортаж мэтын зүйлнүүд очеркнуудай тоодо ородог байһан һаа, ёһотой очеркнуудай бии боложо, мүндэлжэ эхилһэн үе саг мүнөө гэхэдэ алдуу болохогүй.

Долоон жэлэй домог алдарта, үнэн сэбэр сэдьхэлтэ, арадай хэрэгтэ ами наһаяа зорюулһан баатарнууд тухай очеркнуудые бэшэел гэһэн манай партиин центральна орган—«Правда» газетын уряал очеркын жанрын улам саашаа хүгжэлтэдэ тон гүнзэгы, шиидхэхы удхашанартай байгаа. Тиимэһээ манайшье Бурядай уран зохёолшодой энэ хэрэгтэ халуунаар оролсоһые, партиингаа уряалые шэн сэдьхэлһээ тодон абаһыень тэмдэглэхэ зуураа, зарим тэды тодорхой жэшээнүүд дээрэ тогтон, бурят очеркнуудай ямар замаар хүгжэхэ, уран һайханайнгаа талаар ямар онсо шэнжэнүүдтэй, мүн ямар дутагдалнуудтайшье байһан тухайнь хэлэхэ хүсэлтэйбди.

Очерк хадаа мүнөө үедэ тон дайшалхы, һонор, мэргэн хурса жанрнуудай нэгэн боложо, ажабайдалай али бүхы хүгжэлтые амиды, тодо гаршэнүүдээр элирхэйлэн харуулхаа гадна, ажабайдалай эзэд болохо хүнүүдэй, совет хүнүүдэй сэдьхэлэйнь баяниие, мүн хүгжэлтые, хүсэл эрмэлзэлыень һайшаан тэмдэглэхэ ёһотой. Энэ талаһаа мүнөө үедэ бэшэгдээд байһан очеркнууд соohоо уран зохёолшод Б. Мунгоновой «Баяндайн Сэдэн баяртай ябадаг һай», Н. Дамдиновай «Гол харгы», Ц. Галановай «Баянголой одон» болон бусад очеркнуудые тэмдэглэмээр. Гэхэтэй хамта, очеркнуудые имагтал залуу уран зохёолшод бэшэнэ, тиихэдэ мэдэжэ уран зохёолшод, тэрэ тоодо Ч. Цыдендамбаевай гү даа, али Н. Балданогой очерк бэшэ гэжэ дуулдаа һаань, уншагшад шоглоногүй гү гэжэ һэжэглэхэ шахуу болошонхой. Ажабайдалтай, арад зонтоёо нягта холбоо байгуулхын талаар бодото гэршэ шахуу боложо үгэхэ очеркын жанрын тэдэнэй хүндэтэ анхаралһаа алдагдадагынь харамтай. Тэдэнэй баян литературна дүй дүршэл очеркшье бэшэхэдэ ехэл хэрэгтэй даа. Юундэб гэхэдэ, залуу уран зохёолшодой очеркнуудтай танилсахада, нэн түрүүн уран һайханайнгаа талаһаа нилээд дутагдалтай байна. Эдэ дутагдалнуудынь сюжетнэ байгуулалтые, уран һайханай арга боломжонуудые шадамараар хэрэглэжэ шададаггүйһөө гадна, үшөө ажабайдалай али бүхы ушарта үнэн зуб, үнзэгы идейнэ удхашанар шэлжүүлжэ шададаггүйһөө дулдыдана гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Тиимэһээ очеркнууднай ехэнхидээ дээхэнүүр гэхэ гү даа, али гүйхэнөөр ажабайдалые мэдэхэ байһыемнай, хүнэй, нэн түрүүн ёһотой совет хүнэй хүсэл бодолые тон юрэнхыгөөр ойлгодогыемнай балшыса гэршэлнэ.

Мүнөө үедэ очеркын уран һайханайнь талые идейнэ удхаһаань таһалан, амяарайнь хараха, үзэхэ ябадал социалистическэ реализмын арга методтэ харша гэжэ элирүүлэгдэһэн ушарые эндэ тэмдэглэлтэй. Ажабайдалые ганса газаа талаһаань, юрэл хүнэй нюдэндэ үзэгдэһэн тээһээнь хаража, зохёол, тэрэ тоодо очерк бэшэхэ гээшэ тон буруу. Жэшээлхэдэ, В. Лубсановай «Хүниие ажал шэмэглээ» гэжэ очерк соо түрүү һаалишан Пылжит Жалсановагай бүхы грамота, медаль, орденуудые тоололгон нилээд ехэ һуури эзэлнэ, тиигээдшье очеркнь баярай ехэ суглаан дээрэ суута һаалишанда Ажалай Улаан тугай орден барюулалганһаа эхилнэ. Орден, грамота барюулалгашье муу бэшэ, юундэб гэхэдэ, һаалишан Жалсанова эдэ бүхы хайрада үнэн шударгы ажалаараа, зориг эрмэлзэлээрээ хүртөө ха юм. Зүгөөр уран зохёолшын эдэ бүхы шагналнуудыень тоолонхаар, тэрэнэй сэдьхэлые, ажалыень харуулаа һаань, хаанаһаа, юунһээ эхилһыень зураглаа һаань, ондоо тодорхой зүйлнүүдые олоор хэрэглээ һаань, һураггүй дээрэ байха һэн. Энэ дутагдал гансашье Лубсановай очеркдо бэшэ, мүн бусад очеркнуудта хамаатай.

Пимэрхүү, «газаа талын» дутагдалнуудта мүн лэ олонхи очеркнууд соо дайралдадаг сай уулга гү даа, али хониной хорёо соо ороод, сагаахан буржагар хурьга һайхашаалга ороно. Пимэ дутагдалнууд Ц. Галановай, А. Бадаевай, Ц. Жимбиевэйшье очеркнууд соо ушарна. Энэ дутагдал хадаа нэн түрүүн очеркые замай тэмдэглэл гү, али юрэ зураглалда дүтэлүүлхэһээ гадна, авторай хонишодой, малшадай, бүд нэхэгшэдэй бодото ажабайдалтай ороидоол нэгэ дахин, нэгэ үдэр соо танилсаһые гэршэлнэ. Нэгэ үдэр соо, хэндэшье мэдээжэ, ямар һайн очерк хэн бэшэжэ шадахаб даа. Нүгөө талаһаа, нёдондо Бурядай номой хэблэлэй гаргаһан «Долоон жэлэй дорюун алхамууд» гэһэн очеркнууд соо, мүн энэ жэлдэ «Бурят үнэн» газетын конкурсдо ороһон очеркнууд соо очерк бэшэгшын блокнодоо нэгээд, хэды ондо түрөөбта, хэзээ, юу хэзэбта, ямар шагналда хүртөөбта, Москва выставкэдэ ошоод, юу хараабта гэхэ мэтээр асууһан асуудалнуудтань харюусаһан харюунууд авторай һанамжын эрхэ бэшэ ямаршьеб шухала хубинь боложо ороно. Энэ арга очеркые һайжаруулнагүй, харин гол шухала шэглэлһээнь һамааруулһан үлүү зүйл болоно. Бидэ иигэжэ хэлэхэдээ, очеркын хүгжэлтэдэ тон бэрхээр тааруулжа оруулагдаһан һанамжые буруушаанагүйбди. Н. Дамдиновай «Гол харгы» гэжэ очерк соо иимэ онсоор тааруулагдаһан ушарай жэшээ харанабди гэхэтэй хамта, В. Петоновой «Саяанай хормойдо», А. Бадаевай «Хурамшын суута огородшон» гэжэ очеркнууд соо һанамжанууд хаанашьеб агаарта үлгөөтэй, геройнгоо мүнөөдэрэй ажал, эрмэлзэлгэһээ газаа, хабаагүй шэнги болошоно. Дээрэ хэлэгдэһэн эдэ алдуу дутуунуудые бүхы бурят уран зохёолшодой очеркнууд соо оложо болохо байна.

Хоёрдохёор, очеркнууд соо уран һайханай зүйлнүүд, арга методүүд тон багаар хэрэглэгдэнэ, тиимэһээ тэдэнь хуурай, уншагдасагүй, тон һонигүй байна. Иигэжэ бэшэхэдэм, жэшээлхэдэ, В. Петонов, бодоод: «Юу хэлэнэ гээшэбши, минии очеркын дүрбэнэйнь нэгэ хуби соо Саяанай үльгэр домогто үглөөгүүр зураглагданхайл» гэжэ болохо. Зүб. Зүгөөр очеркнуудаа шэмэжүүлхын зорилготойгоор ганса пейзаж зураглаад, харин гол геройгоо ажал дээрэ харуулха болоходоо мухардашадаг болоо һаа, тон муу гээшэ. Энэ талаһаа дээрэ нэрлэгдэгшэ В. Петоновой «Саяанай хормойдо» гэжэ очерк ехэхэн дутагдалтай. Хэрбээ агаарай байдал, асари һайхан байгаали зураглаад, тэрэнээ геройнгоо сэдьхэлэй бодолтой, хараса, үзэлтэй холбоогүй һаа, тэдэ булта амигүй, хүйтэн зандаал үлэхэ бшуу.

Манай һанахада, Б. Мунгонов Баяндайн Сэдэнэй баярай нёлбоһоор дүүрэһэн нюдөөр байгаали харахадаа, тэрэнэйнгээ сэдьхэлые нээхэ тон шухала тулхюур олоод, үнэн зүбөөр хэрэглэжэ шадаа байна. Пейзаж юрэнхыдөө бурят очеркнууд соо дайралдадаг баһа нэгэ эрхэ бэшэ хубинь байна гэхэ зуураа, тэрэниие шадамараар хэрэглэхэ шухала. Тиигээгүй һаа, баһал үлүү болошоно, уран һайханайнгаа удхашанар гээнэ бшуу. Нүгөө талаһаа, деталь гэхэ гү, али уран хурса шэнжэнүүдые үгэн, юумэ бүхэниие зураглалга олонхи очеркнууд соо огто үгы шахуу, тиимэһээ ехэнхидээ очеркнууд бүришье хуурай болошоно. Жэшээлхэдэ, А. Бадаевай огородшон Пурбуева тухай очерк энэ талаараа илангаяа илгарна. Тэрээн соогоо автор хуу иимэ, тиимэ гээд лэ, юрын үгэнүүдээр ажал тухайнь дурдаад, өөр тухайнь баһал харуугаар хэлээд дүүргэжэрхинэ.

Саашань хэлэхэдэ, зэргэсүүлгэ бурят очеркнууд соо угаа олоор дайралдана. Жэшээлхэдэ, Ч. Гомбоиной «Юрын лэ юрэ бусын үзэгдэл» гэжэ «Байгалай толон» журналда толилогдоһон очерк тэрэ талаараа илгарна. Энэнь һайн. Зүгөөр очеркнуудай уран һайханай талые ганса зэргэсүүлгэ, метафора мэтээр хуряамжалхада, юрэнхыдөө, нэгэ мүһэн, даншье далайсагүй адлихануу болошоно. Тиигэхэгүйнь тула ондоошье уран арганууудые хэрэглэхэ, янза хэлбэриинь үргэдхэхэ, далайса үгэхэ шухала гэжэ һанагдана. Тиихэдэ очеркнууд соогуур диалог тон мууса хэрэглэгдэнэ. Хөөрэлдөөнүүдынь ехэнхидээ: «һайн байна», «Һонин юм?», «Баяртай» гэхэ тэдыгээр түгэсэшэнэ, үгы гэбэл, очеркын гол герой хэдэн хуудаһан дээрэ амяа абангүй удха ехэтэй ута гэгшын үгэ хэлэжэрхихэ юм. Зүгөөр авторнуудай «захиралтаар» тэдэнь хөөрөөнэйнгөө забһарта шара улаан сай һороно. Энэнь диалог зохёожо шадахагүйгөө абарха гэһэн үнэхөөрөөшье энеэдэтэй һэдэлгэ гээшэ ха.

Үшөө нэгэ тон ехэ дутуунуудайнь нэгэн юун бэ гэхэдэ, очеркнуудайнь композиции тон һула. Дүршэлтэй зохёолшод Ц. Галановай «Баянголой одон», Д. Батожабайн «Эрдэни баялигай эхи табяашад» гэжэ очеркнуудые абажа харахада, нэн түрүүн композицинь ямаршьеб ябууд дундын гэхэ гү, али нэгэ сүүдхын болзор соо тааруулагдажа зохёогдонхой байна: орожо мэндэ гээд, сайгынь уугаад, хониной хорёо соо ороод, ээздээ хөөрүүлээд, тэрэ дарыдаа баяраа хэлсээд бусашалгаһаа бүридэнэ. Гансашье дээрэ нэрлэгдэһэн нүхэдэй очеркнууд тиимэ бэшэ, уншагдаһан хамаг очеркнуудай табанайнь дүрбэн хуби тиимэ байһаниинь гэмшэлтэй. Композиции тааруулан зохёолго, манай һанахада, очеркнуудые бэшэлгын, бүтээлгын гол эшэ үндэһэнүүдэй нэгэн мүн. Муу үндэһэтэй һаа, хэндэшье мэдээжэ, ямаршье модон гоё һайханаар сэсэглэжэ бирахагүй ха юм.

Очеркнууд барандаа ёһотой уран зөөлэн жэнхэни хэлээр бэшэгдэнхэй байха зэргэтэй гэбэшье, зарим очеркнууд соо ойлгодосогүйгөөр зэдэлһэн үгэ хүүрнүүд олон. Жэшээлхэдэ, С. Ангабаевай «Таагдаһан таабари», В. Петоновой «Саяанай хормойдо» нимэрхүү. Үгы гэбэл, Б. Батоев «Орденто механик», Ц. Жимбиев «Улаан пулаадтай басагад» гэһэн очеркнууд соогоо абтаһаншье үгэнүүдые, техническэ терминүүдые үлүү газарта дан олоор хэрэглэнэ. Нүгөө талаһаа, Ц. Галсанов «Баргажанай баян талаар», Ц. Дамдинжапов «Далита ажал» гэжэ очеркнууд соогоо үлүү гараса үгэнүүдые яларуулха, толоруулхын хойноһоо ороолдоно, тиихэдэнь тэрэ ялараан, толороон соогуурнь очеркнуудайнь гол бодол баларан түригдэшэнэ.

Үшөө нэгэ зүйл манай һанаа зобооно. Энэ хадаа очеркнуудай нэрэнүүд. Зарим авторнууд нэрэнь барагтай юумэ ааб даа, зүгөөр лэ һайн очерк байг гэжэ хэлэжэ болохо. Энэ тон буруу. Абаад үзэел даа: Б. Батоев «Орденто механик», Ш. Бадлуев «Хүдөөгэй багша», А. Бадаев «Хурамшын суута огородшон» гэжэ очеркнуудаа нэрлэхэдээ, ондоо һайн нэрэнүүдые олоогүй гээшэ гү? Али эдэ нэрэнүүдээ һайн гэжэ һанаа гү? Тон лэ муу байна. Бодолоо гүйлгэнгүй, дайралдаһан лэ нэрыень табяа гэхэ байнабди. Өөрынгөө зохёолнуудта өөрынгөө түрэһэн үхибүүдтэ хандадагтал хандаа һаа, иимэ нэрэнүүдые зайсажал шадаха байгаал.

Бурят очеркнууд тухай эндэ юрэнхы дээрэнь зарим тэды һанамжанууддаа бэшэхэдээ, эндэ хэлэгдэһэн зүйлнүүд баран саглашагүй зүб гэжэ булаллаха хүсэлгүйбди. Нүгөө талаһаа, очерк тухай асуудал тон шухала гэжэ тэмдэглээд, энэ асуудалаар манай али олон эрдэмтэдэй һанамжаяа, шүүмжэлэлээ бэшэдэггүй байһыень халагламаар.

Манай партиин центральна орган—«Правда» газетын уряалда харюу болгон, долоон жэлэй баатарнуудай гайхамшагта сэдьхэлэйнь хүсэлнүүдые, хүгжэлтые, ажалыень харуулха зорилготой. «Манай үеын баатарнууд» гэһэн номые зохёохо хэрэгтэ үшөө ехэ амжалта туйлахыень уран зохёолшод болон журналистнуудта хүсэхэ зуураа, ёһотой, тэдэ зонойнгоо габьяада хүрэмэ очеркнуудые бэшэе гэжэ уряалалтай. Энэ хадаа түрэл партиингаа хорин хоёрдохи съездые угтуулан абажа дүүргэхэ манай уялга болохо бшуу.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Ажал хэдэггүй хубалзануудтай шангаар тэмсэхэ

Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро совет хүнүүд хүн түрэлтэнэй үни саг-баа хойшо бодожо ябаһан хүсэл—коммунизм байгуулгые амжалтатайгаар бэлүүлжэ байна. Энэ тэмсэлэй аша үрэ совет арадаймнай ажал эрэгтэ, ажабайдалдашье. Мүн ухаан бодолдо үзэгдэжэ хилээ.

Мүнөөнэй совет хүнэй ухаан бодол баяшуулай, ажалшадые дарлан мүлжэдэг обществын үнэйхиһөө тусгаар ондоо илгаатай. Совет ороноймнай ало миллион ажалшад хуушан сагай яра шархые бэеһээ нюбхолон хаяһан, уг залгамжалан абаһан бүдүүлиг ёһо заншалһаа таһарһан байна. Манай хараһаар байтарнай бүхы талаараа хүгжэнги, олонхитын хэрэгтэ үнэн сэхээр ханидаг шэнэ хүнүүд хүмүүжүүлэгдэнэ. Коммунизм байгуулгын агуухэ хэрэгтэ үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа байһан коммунистическэ ажалай ударнигууд болон коллективүүдэй ажал хэрэгүүд мүнөө үеын шэнэ хүнэй шэнжэ шанарые элеэр харуулна.

Коммунизм гээшэ, олонитын зохёон байгуулха хэрэг гэжэ В. И. Ленин зааһан байна. Коммунизм байгуулгые түргэдхэхэ, зол жаргалта ерэдүйе ойртуулха — совет хүнүүдэй зайлуулашагүй эрмэлзэлгэ болонхой. Ажахынгаа, мүн культурнашье байгуулалтадаа туйлажа байһан толотомо амжалтануудыемнай өөһэдымнай энэ хүсэл эрмэлзэлгэ тайлбарилан харуулна. Эгээл энэ үедэ нитын хэрэгтэ аша туһатайгаар хабаадалсадаггүй, хубиингаа хэрэг хараад ябагшадтай эрид шангаар ябуулагдажа эхилһэн тэмсэл оройдоошье гайхалтай бэшэ.

Манай орондо нитын хэрэгтэ аша туһатайгаар хабаадалсадаггүй хүнүүдэй олон болоһон дээрэһээ эдэ зонуудтай тэмсэл хэгдэжэ эхилээ гэжэ ойлгожо болохогүй. Бодото дээрээ оройдоошье тиимэ бэшэ. Үнэн сэхэ оло миллион совет хүнүүдтэй жэшэбэл, ажал хэдэггүй аараг ябадалтан тон үсөөхэн байбашье, жэлһээ жэлдэ улам бага болоно. Ажал хэдэггүй элдэб түрэлэй эдэ этэгээдүүдтэй хэгдэжэ эхилһэн тэмсэлые совет арадай коммунизм тээшэ улам түргэнөөр дабшажа ябаһанаар тайлбарилха хэрэгтэй. «Бидэнэр мүнөө коммунизмын материально-техническэ база байгуулга, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгээр түүхэтэ хоёр зорилго бэелүүлжэ байнабди,—гэжэ Н. С. Хрущев РСФСР-эй багшанарай нэгэдэхи съезд дээрэ хэлээ һэн.—Бодото дээрэнь хараха болоо һаа, энэмнай нэгэл хэрэг болоно бшуу. Хэрбээ бидэнэр совет хүнүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар гээгдээ һаа, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ эрхэ бэшэ һаад ушаруулха байнабди».

Ушар иимэһээ ажал хэдэггүй, шадаал һаа өөртөө ехээр юумэ абахые оролдодог, хубиингаа хэрэг харагшадтай шанга тэмсэл ябуулха гээшэ тон шухала болоно. Хуушан сагай үлэгдэлһөө таһараагүй иимэ хүнүүд үсөөхэншье һаа, коммунизм байгуулха хэрэгтэмнай ехэ һаад ушаруулна бшуу. Тиимэ зонууд гүрэндэ гансахан материальна гаргаша хэхэһээ гадна, зарим хүнүүдтэ, илангаяа залуушуулда муу жэшээ харуулдаг байна.

Аараг ябадалтан элдэб байха: гүрэнэй мүнгэ зөөри хулгайлагшад, эхэ эсэгэ, түрэл гаралайнгаа хүзүүн дээрэ байдаг залуушуул, гүрэнэй аша туһаар эрдэм һургуулитай болоод, хонжоо наймаа хэгшэд, өөртөө дача болон автомашинатай болоод, ажал хэнгүйгөөр олзо ологшод — бултадаа аараг ябадалтанай тоодо оролсоно. Гэбэшье тэдэнэй хоорондохи илгаае обёорхо хэрэгтэй. Хэды илгаатай байбашье, эдэ хойрог ябадалтан бултадаа хайшан гээл һаа олониитэдэ аша туһатай хэрэгһээ хулжахые, нитын зөөриһөө ехээр абахые оролдодог ха юм.

Ямар ушар дээрэһээ иимэ муухай ябадал гаранаб? Манай орондо социализмын илалтын гүйсэд туйлагдаад, коммунизм байгуулгада үргэн далайсатайгаар ороод байһан энэ үедэ капитализмын иимэ үлэгдэлнүүд хаанаһаа үзэгдэнэб?

Социалистическэ байгуулалтын үедэ хубиингаа хэрэг хараха ябадалай гараха үндэһэ баримта үгы. Энэ байгуулалта коммунистическэ үзэл сурталай ёһо гуримаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ үндэһэ һуури мүн. Гэбэшье социализм хаанаһаашьеб ондоо тээһээ гэнтэ бии болоһон бэшэ, капитализмһаа уламжалан байгуулагданхай. Тиимэһээ хуушан сагай үлэгдэлые үшөөл абалсажа ябаһаар гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. «Түрүүшынгээ шатада, өөрынгөө түрүүшын үедэ коммунизм экономическа талаараа гүйсэд хүгжэнги байжа, капитализмын ёһо заншал, үлэгдэлһөө гүйсэд зайсаһан байжа шадахагүй юм» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байна (зох. 25-дахи том, 442-дохи хуудаһан). Тэдэ ёһо заншал, мүр сараань нэн түрүүн хүнүүдэй үзэл сэдьхэлдэ, ухаан бодолдо үлэнхэй байдаг. Харин гүрэнүүдһээ нэбтэрэн ородог буржуазна абари заншалаар нилээд ехээр дэмжэгдэдэг дээрэһээ капитализмын үлэгдэлнүүд һаласагүй байдаг.

Манай общество олониитэдэ аша туһатай ажал хэнгүй ябалгые, мүн капитализмын бусад үлэгдэлые гүйсэд усадхажа шадаха аргатай, шада-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Хэжэнгын дунда һургуулиин ахалагша пионервожата Людмила Бальжинимаева пионернуудтэ һонин ном тухай хөөрэжэ байна.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ГҮН ТАЙГЫН ЭЗЭН

Зураглал

Валерий МОРДОНОВ.

Валерий Мордонов залуу хүн. Үргэн уужам Бурят ороноймнай хойто зүгтэхи ангуушадай дунда тэрэнэй нэрэ алдаршанхай. Хэр ургаа хойшо агнуури хэжэ ябадаг суута ангуушад энэ хүниие «булга барилгаар эрхимэй эрхим» гэжэ нэрлэдэг байна.

...Хангил шулуун хаданууудтай Баргажанай шэлэһээ эхи абадаг түргэн урасхалта Томпуда голой эхиндэ Хойто-Байгалай ангай олзоборилгын ажахы оршодог. Тойроод бүтүү ой, доошоо ороһон ганга жалгын өёрто Амут гэжэ нуур сайбалзан харагдаха. Энэ һарьдагай оройнь жэлэй дүрбэн сагта хүбэн сагаан саһаар нэмэрээтэй байхань холоһоо харагдадаг.

Энэ үндэр хадын орой дээрэ түс база хэдахэн жэлэй саана баригдаһан юм. Хүнэй хүлөөрөө гэшхээгүй газар байһан гэхэ. Валерий Мордонов анха түрүүн самолёдоор Амут нуурай мүльһэн дээрэ буужа, Хойто-Байгалай урданай ангуушан Филипп Гаврилович Черныхтэй хамта энэ һарьдагай оройдо база түхеэрһэн байгаа.

Юундэ хүн зоной байдаггүй һарьдагта, шэлын орой дээрэ базань байха болобоб?

Бүхы дэлхэй дээрэ суурхагдаһан үнэтэй арһатай булган ан эндэ ажамидардаг ха юм. Улан-Удын аэропортын летчик П. П. Василец ангуушадые анха түрүүн эндэ асаржа буулгаһан юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Томпуда голые зубшан самолёт, вертолёдууд ниидэдэг болонхой. Валерий Мордонов ангуушанай энэ базые хэдэн жэлэй туршада эрхилнэ. Хүйтэн шэрүүн мундаргын оройдо бүхэли жэлдээ байдаг. Зун болохолоор булганай олоороо ябадаг газарые мэдэхэеэ ой тайгаар эсэхэ сусахаяа мэдэнгүй ябадаг гээшэ. Булганай олоороо суглардаг газарые багсаахадаа, тиишэнь эдихэ юумэ абаашажа хаядаг. Тиихэдэнь булгад нэгэ газарта суглардаг болохо ха юм. Тиигээд намар сезоной болоходо ангуушадаа ой тайга эльгээдэг.

Ангуушадай ажабайдал һонин. Ой тайгаар тэнэжэ ябахадаа элдэб амитадтай уулзахаш. Тайгын эзэн баабгай угтаха, зэрлиг гахай, шоно гэхэ мэтэ элдэб арьяатан дайралдаха. Теэд би мүнөө Валерий Мордоновой тайгада бэшэ, харин республикын түб хото Улан-Удэдэ болоһон һонирхолтой уулзалга тухай хөөрэхэ дурамни хүрэнэ.

Һая даа, бүри һая В. Мордонов Улан-Удэ айлшаар ерэбэ. Тайгын ангуушан городой театрнуудаар, музей болон шэнэ барилганууд дээгүүр ябажа хараа. Бүхы наһаараа тайга соо байһан хүмнай Улан-Удэдэ олон нүхэдтэй байжа байба. Эдэмнай хэд бэ: Баргажанай шэлые дабан ниидэдэг летчигууд, Бурядай комплексно институдай научна хүдэлмэришэд. Ой тайгаар ашагта малтамалнуудые бэдэрдэг геологууд баһал ангуушанай нүхэдынь болонхой.

В. Мордонов Шишковкын трамвайда һуугаад город ерэжэ ябаба. Олон хүнүүдэй хөөрсэгөөн дундаһаа «Мордонов» гэзд танил хоолойгоор ооголхо дуулдаба. Харан гэһээнь үндэр бэетэй залуу хүн урдань энеэбхилэн байба.

—Георгий Филаретов мүн гээшэгүш? Хараһаар танижа ядажа байгаалби. Тайгада ябахадаа барбагар ехэ һахалтай байгаа бэлэйш, мүнөө бүри залуухан хүн харагданалши,— гээд Валерий удаан саг соо гарынь адхан байгаа һэн.

Георгий Филаретов Бурядай геологическа управлениин геофизик юм. Тэрэ удэшэндөө хоёр нүхэд Филаретовэй нэгэ һаруул һайхан квартирада анха түрүүн бүтүү тайгын дунда уулзажа танил тала болоһон тухайгаа һанан дурдан һуубад.

—Тиихэдэ, ши, маниие, манай отрядые ёһотоор абараа бэлэйш,—гээд Филаретов хөөрэнэ.

Тэрэнь хадаа зунай сагта болоһон ушар. Нэгэтэ Валерий Мордонов ямар газараар булган олоороо ябадагыень бэдэрхэеэ тайга гараа һэн. Тэрээнтэй хамта эвенк басаган Евдокия Корсакова, Игнат Саканин гэгшэд гаралсаһан байгаа. Базаһаа холо бэшэ ошоод, Валерий буугаа шалгаха гэжэ хажуу тээшээ зуугаад метр ошоод, юумэ шагаагаад буудажархиба. Эгээл энэ үедэ тээ холохоно буугай абяан урдаһаань дуулдаба.

— Дуулана гүт, буудахыень, энэ бүтүү тайгада лаб лэ хүн төөрөө,— гээд Валерий буугаа һомолоод, огторгой өөдэ үшөө нэгэ наяргажархиба. Тиигээд ангуушад барилдашаһан бүтүү шэрэнгиин доогуур шургажа ябаад, ан арьяатанай ябадаг зүргэ харгыда оробо. Хоёр гурбан модоной газарта, ойн соорхой соо тушаатай моридые хараба. Тэндэһээ холо бэшэ нэгэ эхэнэр, хэдэн эрэшүүл һууба. Тэдэнэй хубсаһа хунарынь уригдашанхай, һахал амаа ургашаһан жэрхэштэй зонууд һуугаа бэлэй.

Энэ хадаа Геннадий Поликарповай геологическа отрядайхид байһан байгаа. Тэдэнэр хоёрдохи неделеэ ой тайгаар төөрижэ ябаһан байгаа. Фролиха нуур ошохо хүсэлэнтэй ябаһан аад, харгыгаа алдажа, Томпуда голые зубшаад орожо ерэнэн байгаа. Абажа ябаһан хүнһэниинь дууһаһан, ядуухан байдалда оронхой. Тойроод ой тайга, үндэр хада уула, хайшаашье ошохоёо мэдэхэеэ болинхой. Саашаа ябаха хүсэ шадал һалаа. Буугай абяа дуулахадаа, Георгий Филаретов һүүлшынгээ хоёр һомоор юуншье болоно бэзэ гээд огторгой өөдэ буудажархёо һэн.

Одоол ой соохоо ангууша гурбан эвенкнүүдэй гаража ерэхые харабад. Валерий Мордонов түрүүлэн энеэбхилээд: «Төөреэ гүт, нүхэд? Ябагты манаар, манай база ошое»,—гээд тэдэниие дахуулжа абаашаа бэлэй.

Үлэн хоохон ябаһан геологууд садатараа эдеэлээд, хэдэн удэр базада амараа бэлэй. Һүүлээрнь хоёр отряд боложо таһараад, нэгэниинь Баргажан өөдэ, нүгөөдэнь Чепчикоп тээшэ зорёо һэн.

Улан-Удэдэ айлшаһанай һүүлээр Валерий самолёдоор Нижне-Ангарск ниидээ һэн.

Саһата мундаргын эзэн—Валерий Мордонов баян дэлгэр Бурят оронойнгоо ой тайгаар дахин лэ гэшхэлнэ.

О. Березков,
авторай фото.

Ургамалда ами оруулагдаа

Республикын аймагуудта һүүлэй удэрнүүдтэ шанга наран шаража, 34—36 градус ааяма халуун болоһоной һүүлээр—июлиин 10—11-нэй удэрнүүдтэ ехэ уһатай бороо ороо. Июлиин 10-да удын һүүлээр бага зэргэ бүрхэжэ, удэшэлэн тээшэ аадарлаад, удаань бороо орожо эхилээ. Хоер удэр шахуу ороһон энэ бороон ургамалай гарасада схээр туһалаа. Хаана, хэды шэнээн бороо орооб гэжэ һонирхобол нимэ: Кабанскда 80 миллиметр, Хоридо—74, Яруунын Гүндэ нютагта—69, Улан-Удэдэ—59, Тохой нютагта—57, Мухаршэбэртэ—53, Доодо Хүрбэдэ—50, Тарбагатайда — 40, Түнхэн, Хамнигадайда—41—38, Бичура, Сэлэнгэдэ—36, Торидо—20, Баргажанда 18 миллиметр хүрэтэр хура бороо ороһон байна. Эгээл багаар Петропавловкада—4 миллиметр оробо.

Л Гончарова,
агрометеоролог.

Дэлхэй саанаһаа

Хитад, Корейн хани барисаанай митинг Пекиндэ болобо

ПЕКИН, июлиин 12. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикада КНДР-эй партийно-правительственна делегациин ошоод байһантай дашарамдуулан, Хитад, Корейн хани барисаанда зорюулагдаһан, -олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг арадай түлөөлэгшэдэй, бүхэхитадай суглаанай заседаниин зал соо Пекиндэ мүнөөдэр болобо. Корейн ажалай партиин ЦК-гэй түрүүлэгшэ, КНДР-эй министрнүүдэй кабинедэй түрүүлэгшэ Ким Ир Сен энэ делегациие толгойлно. Пекин городой мэр, Хитадай коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн Пын Чжэнь Корейн арадай түлөөлэгшэдые 650 миллион хитад арадай нэрэһээ амаршалаа.

Хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөхэ, бэе бэедээ туһалалсаха тухай Советскэ Союзтай, Хитадтай Корейн Арадай Демократическа Республикын баталһан хэлсээнүүд совет, хитад, корей арадуудай агууехэ эб нэгэдэлые тодорхойлно.

Манай бүгэдын хэрэгэй хүгжэхэ, агууехэ социалистическэ бүлын эб нэгэдэлэй бэхижэхэ хэрэгтэ эдэ хэлсээнүүд ехэ туһа нэмэри оруулха. Мүн Зүүн зүгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ ехэ хубита энэмнай боложо орохо байна.

Өөрынгөө эхэ ороние амгалан ёһоор нэгэдүүлхэ корей арадай үнэн зүб тэмсэлыень хитад арад сэхэ шууд дэмжэнэ. Урда Корейһээ США-гэй бүхы эзэрхэг түримхэй сэрэгүудые гаргаха эрилтэ хитад арад табина гэжэ Пын Чжэнь мэдүүлбэ. Хитадай, Корейн, бүхы социалистическэ лагериин аюулгүйе сахихын түлөө хитад арад бүхы хүсэ шадалаа үгэхэ гээд тэрэ хэлэбэ. Өөрынгөө эхэ ороние амгалан ёһоор нэгэдүүлхэ хэрэг корей арад заабол бэелүүлхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Мүн энээн шэнгил Хитадай нангин газар байһан Тайвань өөрынгөө эхэ эрондо бусаагдаха байха гэжэ этигэнэбди.

Ким Ир Сен харюугай үгэ хэлээ. Хитадта КНДР-эй партийно-правительственна делегациин байха үедэ һанал бодолоймнай мүн лэ нэгэ байһаниинь тодороо. Тиигэжэ хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөхэ, бэе бэедээ туһалалсаха тухай хэлсээн баталагдаба гэжэ Ким Ир Сен хэлээ. Демократиин, эрхэ сүлөөгэй үндэһэ һуури дээрэ Корейе нэгэдүүлхэ хэрэг шиидхэгдэхэ ёһотой гээд тэрэ заагаа. КНДР СССР хоёрой, КНДР КНР хоёрой хоорондо баталагдаһан хэлсээнүүд Корейе амгалан ёһоор нэгэдүүлхэ арга олгоно. Мүн Азида, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоолгодо ехэ туһа нэмэри оруулна. КПК-гэй ЦК-гэй түрүүлэгшын орлогшо, КНР-эй Гүрэнэй советэй премьер Чжоу Энь-лай, КПК-гэй ЦК-гэй генеральна секретарь Дэн Сяопин, КПК-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд Хэ Лун, Ли Фу-чунь, Чэнь И, болон Хитадай коммунистическэ партиин, КНР-эй правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд митингдэ хабаадалсаба.

Арадай армиин сэрэгшэдэй урда Хо Ши Мин үгэ хэлэбэ

ХАНОЙ, июлиин 12. (ТАСС). Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэһээр сэрэгэй политическэ бэлэдхэлдэ эрхимлэгшэдэй слёт дээрэ президент Хо Ши Мин иигэжэ мэдүүлээ:

«Вьетнамай Демократическа Республика—агууехэ социалистическэ бүлын гэшүүн. Энэ бүлын түбынь Советскэ Союз болоно. Манай армиэнэ бүлын нэгэ хубинь гэшэ. Манай социалистическэ бүлэ айхабтар ехэ хүсэтэй. Бидэнэр бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхаар, элдэб системэнүүдтэй оронуудтай амгалан ёһоор зэргэ оршон байхын түлөө хододоо тэмсэхээр бэлэмди. Зүгөөр дайн байлдаа хэхэ гэжэ һэдэгшэдые бута сохихоор мүн лэ бидэнэр бэлэмди».

«Урдаа табигдаһан харюусалгатай зорилгонуудые советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүд мүнөө амжалтатайгаар шиидхэхэ бүхы шухала арга боломжотой. Хүсэд хүрэхөөр термоядерна зэбсэгтэй, тэрэнэй хүрэхэ газартань хүргэхэ һайн арга зэбсэгүүд—дүтын, холошог ошохо, мүн континентнүүдэй хоорондо ябаха ракетэнүүдтэй.

Дайн байлдаа хэхэ дуратай хүнүүд газарайнгаа холодо найдажа бү байг лэ. Хэрбээ империалистнуудай дайн байлдаа эхилээ һаань, империализм дууһан бута сохиоулжа һалаха» гэжэ июлиин 8-да Кремльдэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые Хо Ши Мин дабтаба.

Сэрэгэй бэлэдхэлдэ, социалистическэ байгуулалтада Вьетнамай арадай армиин амжалтануудые туйлаһантайнь дашарамдуулан, президент Хо Ши Мин сэрэгшэдые амаршалаа. Өөрынгөө политическэ, соёл болбосоролой хэмжээе саашадань дээшэлүүлхыень, өөһэдынгөө научна, техническэ эрдэм нарижуулхыень, улам һэргылэмжэтэй, дайсанай һанаашалганууудые усадхан буруутуулхаар байхыень бүхы солдат, офицернүүдые президент Хо Ши Мин уряалба.

„Аюултай айлшалалга“

Баруун Берлин, июлиин 12. (ТАСС). Боннын канцлер Аденауэр Америкын сэрэгэй тусхай самолёдоор хоёр үдэрэй туршада байхаяа мүнөөдэр Баруун Берлин ерэбэ. ФРГ Баруун Берлинтэй нягта холбоотой гэжэ харуулхаяа ерэбэб гээд Аденауэр мэдүүлээ.

Уласхоорондын байдал шахардуу шанга болгохо зорилго иигэжэ ерэхэдээ Аденауэр табина. Баруун Берлинэй демократическа хэблэл тэрэнэй ерэһэниие иимээр сэгнэбэ:

Баруун Берлиниие бэеэ абанги сүлөөтэ хото болгохо шухала гэжэ «Ди Вархейт» газетэ һанамжалба. Аденауэрэй Баруун Берлин ерэһэн ушар хорото хэрэг гээшэ гэжэ тэрэ са ашань үргэлжэлүүлбэ.

Правительствын аграрна политикые хубилгаха тэмсэл Франциин таряашад олон районуудта ябуулна. Тэрээнниень французска худэлмэришэн ангги дэмжэнэ. Зураг дээрэ: эгээ ехэ промышленна түбүүдэй нэгэндэ—Сен-Назертэ таряашад, худэлмэришэд демонстрацида хамта ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Алжиртахи байдал шангадана

ПАРИЖ, июлиин 1[illegible] (ТАСС). Алжирай Республикын саг зуурын правительствотай Франциин правительствын хэлсээнүүдые хэхэ дурагүй. Эгээл энээнһээнь шалтагаажа, Алжиртахи байдал улам шангадажа байна. Нэгэ һарын саада тээ, «Эвиан-Ле-Бонада» Франциин правительствын Алжирай республикын саг зуурын правительствотай хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхэ болишоһон юм. Тэрээнһээ хойшо Алжирта «байдалыг улам муудана» гэжэ Франс Пресс агентствын мэдээсэлнь тодорно.

Гэхэ зуура Алжирай һүүрин зон Алжирай Республикын саг зуурын правительствотай хэлсээнүүдые хэхэ эрилтэ табина. Хэблэлэй мэдээсэ, һэнэй ёһоор, үндэсэн нициональна фронтын уряалалаа үсэгэлдэр Оранда наймаашадай забастовко болобо. Тэдэнэр энэ эрилтыень дэмжэн Оранда алжирайхидта хабаатай бүхы магазин, лавкануу үглөөнһөө эхилээд хаагдаһан байна.

Алжирай хэрэгээр французска министр Жокс гэгшэ эн үедэ 48 часай туршада Алжираар ябаха гэжэ гаранхан Франс Пресс агентствын бэшэнээр, тэрэ Жокс элдэб политическэ үзэлтэй хүсэнүүдэ түлөөлэгшэдтэй уулзаха ёһотой.

Алжирта гурбадахи хүсбии болгохо, Алжирай газарые хубаажа таһалха һэдэлнь французска правительствын гаргадаг. Энээниень үргэ олон француз арад бурууша даг байна. Тиигээд Алжирай республикын саг зуурын правительствын түлөөлэгшэдтэ хэлсээнүүдые хэжэ эхилэ эрилтэ байна. Сүлөөтэ ёһоо Алжирай бэеэ даажа гараа тухай тэндэ зүбшэгдэхэ ёһо той.

Бэеэ даанхай байдалай т лөө алжир арадай хэдэг үн зүб тэмсэлые Франциин демократическа олониитэ дэмжэ гэжэ «Юманите» газетэ н нуулна. Зүгөөр алжир арад сүлөөтэ ёһоор бэеэ дааха т хай хэлсээнүүдые дахин нэ гээхэ тухай демократическ хүсэнүүд эрилтэ табина гэ газетэ тэмдэглэнэ.

„Агаарай тагнуулшан“

НЬЮ-ЙОРК, июлиин (ТАСС). Пойнт-Аргелло байдаг туршалгын түбі (Калифорни штат) «Мидас III» түхэлэй хэмэл одон «Атлас» ракетын хүсөөр мүнөөдэ табигдаба. Тэрэнь 1585 килограмм шэгнүүртэй. Табигдаһанай һүүлээр 2 часай болоод байхадань, мэдээсэһэн ёһоор, 2720 километр үндэр дэлхэйс тойрожо ябаха зам даа оробо. Тэрэ хэмэл одо Советскэ Союзай газар дэ гүүр гараха байна.

Америкын хэблэл энэ хэмэл одониие «агаарай тагнуулшан» гэжэ нэрлэнэ.

«Мидас» гэжэ хэмэл о тойрон ябаха замдань оруу ха туршалга урдань, 1960 о до хоёр дахин хэгдээ һэн. З гөөр тэрэнь бүтөөгүй юм.

Ажал хэдэггүй хубалзануудтай шангаар тэмсэхэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

хашье. Энээниие туйлаха бүхы эрхэ байдал манда бии. Иимэ эрхэ байдал үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые хүсэдөөр ниитын зөөри болгоһон социализмда, манай обществын бүхы ажабайдалдань, үзэл бодолдонь бии. Буржуазна ёһо заншалай үлэгдэлнүүдые усадхахын тулада гансахан бодото эрхэ байдалай бии байһан ушар үшөөл дутамаг байна. Капитализмын үлэгдэлдэ эсэргүүгээр экономическа, гүрэнэй хуули ёһоной, соёл сурталай-хүмүүжүүлгын бүхы худэлмэриин талаар үргэн далайсатай добтолго хэхэ хэрэгтэй. Социализмын ёһо гуримуудые, хамагай түрүүн «ажал хээгүй хүн ама хоохон һууха» гэһэн ёһо гуримые бодотоор бэелүүлхэ гээшэ эндэ гол үүргэ дүүргэхэ байна».

«Коммунизмын «дээдэ» шатын байгуулагдатар обществын, гүрэнэй зүгһөө хэһэн ажалай, өөртөө абаһан эд хэрэгсэлэй хэмжүүртэ тон нарин хиналта шалгалта тогтоохые социалистнуудэринэ...» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байгаа. (зох. 25-дахи том, 441-дэхи хуудаһан). Энээниие юун гэжэ ойлгохоб гэхэдэ, обществодо хэн ехээр үгэнэб, тэрэ ниитын продуктһаа ехээр абаха болоно. Хэһэн ажалай, өөртөө абаһан эд хэрэгсэлэй хэмжүүртэ тон нарин хиналта шалгалта табиха ушар олониитэдэ аша туһатай ажал хэдэггүй хүнүүдэй бүхы арга замые хаажа, хубиингаа хэрэг хараад үбэршэлхыел оролдожо ябагшадта шанга сохилто болоно. Энэ хиналтые заахан һуладхаад, тэрээндэ ёһо тэдыгээр хандабал, зоной хүзүүн дээрэ ажамидардаг хубалзануудай харанхы хэрэгээ бүтээхэдэ аятай арга олдохо бшуу.

Жэшээнь, зарим городуудай колхозно рыногууд дээрэ хонжоо наймаашад «худэлмэрилһөөр». Тэдэнэр дачануудайнгаа участогуудһаа ургаса абадаг, гүрэнэй байра эзэлээд, хүнүүдые байлгаад, мүнгэ олодог. Иимэ аашануудыень болюулха хуули манда үгы аал? Тиимэ хуулинууд, социалистическэ хуулиин дүүргэлтые шалгажа байха органуудшье бии. Зүгөөр эдэ органуудаймнай зариман совет хуулинуудай дүүргэлтые үшөөл һулаар шалгадаг, ажал хэдэггүй этэгээдүүдтэй муугаар тэмсэнэ.

Олзоборилгын артель, барилгын, бусад организациннуудта орожо худэлөө нэрэтэй болоод, эдэ хубалзануud хубиингаа хэрэг хараад лэ, баяжахые оролдодог. Үшөө худөө нютагуудаар колхозуудай дэргэдэ шагтагалдаашад олон. Элдэб дархашуулай, модошодой, барилгашадай бригадануудые эмхидхээд, өөһэдтөө олзо хэхэһээ гадна, сэхэ хулгайшадшье болохо ушар үзэгдэнэ.

Һүүлэй үе болотор зарим этэгээдүүд олониитын үзэмжэдэ табина бэзэ гэжэ найдаад, һанаа амархан ябадаг байгаа. Мүнөө тиигэхэ аргань һалаа. Һаяхан союзна республикануудай дээдэ органуудай абаһан указуудаар олониитэ зондо аша туһатай ажал хэдэггүй хойрог ябадалтантай шангаар тэмсэхэ эрхэтэй болоо. Жэшээнь, зорюута ажал хэхэгүйе оролдодог наһаа хүсэһэн, ажал хэнгүйгөөр хубиингаа участогһаа, автомашинаар, гүрэнэй байраар олзо олоод байгшад РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар хоёр жэлһээ табан жэл хүрэтэр болзороор сүлэгдэхэ болоо. Олониитын сүүд иимэ шиидхэбэри дахин харалтагүйгөөр гаргаха байна. Теэд зоной хүзүүн дээрэ байһан ямар хубалза ажалша зоной шиидхэбэриие буруушаан, хэндэ гомодохоб? Шэнэ ажабайдал зохёон байгуулжа байһан бидэндэ һаад хэдэг этэгээдүүдые хэн үмөөрхэ гээшэб.

Гэхэтэй хамта, энэ хуули ниитын ажалһаа хулжагшадай заһан заларалгада ямаршье һаад хэхэгүй юм. Сүлэгдөөд байһан газартань тэдэнэй заһаран хүмүүжүүлэгдэхэ бүхы арга боломжо байгуулагданхай. Хэрбээ үнэн сэхээр, журамтай һайнаар ажаллаад, өөрыгөө олониитэдэ туһатай хүн гэжэ харуулаа һаань, болзорһоо урид табигдажа, совет арадай зохёон байгуулхы ажалда хамжан оролсохо арга олгогдохо байна.

Олониитэ, тэрэнэй хүмүүжүүлхы худэлмэри гүрэн түрэдөө аша туһатай ажал хэдэггүйшүүлтэй тэмсэлэй гол хүсэн болоно. Заал һаа, тиимэ хүндэ зэмыень амасуулха бэшэ, харин тэрэниие олороо анхаралдаа абажа, хүмүүжүүлэн заһаха тон шухала. Тиимэһээ олониитэдэ ехэ эрхэ үгтэнхэй. Заһарха хүнэй байгаа һаа, тэрээндэ анхарал табиха хэрэгтэй. Хэмжээ абалга газар газарта ондо ондоо. Россин Федерацида ажал хэдэггүй хүнүүд тушаа цехын, предприятиин, эмхи зургаанай, колхозой коллективэй баталан абаһан ниитын шиидхэбэри сүүдэй шиидхэбэритэй адли эрхэтэй. Грузинска ССР-тэ ниитын организацинуудай, эмхи зургаануудай, эрхэтэдэй хамтын суглаанай зууршалгаар ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдком сүлэлгэ тухай шиидхэбэри баталан абана.

Манай Эхэ орондо ажалшадай материальна байдал улам һайжарна. Худэлмэригүйдэлгэ манайда үгы. Элдэб олон һуралсалай газарнууд совет хүнүүдэй шадабари мэргэжэлээ, эрдэм болбосоролоо, олзо доходоо дээшэлүүлхэ арга олгоно. Өөрынгөө ажал хэрэг дээрэ худэлмэришэн бүхэнэй материальна урмашуулгые, бага салин абатшадай ажалай түлөөһые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй үүсхэлээр абтаһан хэмжээ-ябуулганууд тон ехэ үүргэтэй. Эдэ бүгэдэ ажалшадай хубиин, мүн ниитын зөөриин харилсаае тааралдуулжа, олониитын үйлэдбэриһөө ондоо тээгүүр олзо бэдэрэлгые болюулна.

Ажалшадай материальна ажабайдалые һайжаруулха арга боломжо байгуулхатаяа хамта ажалгүйгөөр байхые оролдогшодой экономическа үндэһые үгы хэхэ хэрэгтэй. Городууд болон худэлмэришэнэй тосхонуудта дача болон хубиин гэрнүүдые барилгада урьһаламжа (ссуда) үгэлгые болюулга ажал хэнгүй аятайхан һуухые оролдогшодто шанга сохилто болоо. Мүнөө тэрэ мүнгэн гүрэнэй организацинуудаар байрын гэрэй барилгые түргэдхэлгэдэ зорюулагданхай. Худалдаа наймаанай худэлмэри һайжаруулга, городууд болон худөө нютагуудай хоорондо эд бараа зүбөөр хубаарилга шухала удхашанартай. Юуб гэхэдэ, энэ хэмжээ-ябуулга хонжоо наймаашадта үшөө нэгэ сохилто боложо үгэхэ.

Олониитэдэ аша туһатай ажалһаа хулжагшадтай тэмсэл—капитализмын үлэгдэлнүүдые үндэһөөрнь үгы хэхын, коммунистическэ һургаалай, үзэл сурталай гүйсэдөөр илан мандахын түлөө шухала тэмсэлэй нэгэн. Энэ хүндэтэ зорилгые бэелүүлгэ бүхы партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуудай, үнэн сэхэ совет хүн бүхэнэй хэрэг болонхой.

В. Быстров.

Анголодо партизануудай тэмсэл үргэлжэлһөөр

ПАРИЖ, июлиин 12. (ТАСС). Португалиин колонизаторнуудта эсэргүүсэн, оронойнгоо хойто районуудта Анголын патриодууд партизанска дай хэнэ. Кармонадо дүтэхэн оршодог Кисеке гэжэ тосхон тээшэ ошожо ябаһан Португалиин колониальна сэрэгүүдтэ үсэгэлдэр тэдэнэр добтолоо. Кармонаһоо Негаже тээшэ шэглэжэ ябаһан Португалиин автоколоннонуудта тэрэл үдэрөө повстанцануud хэды дахин добтолһон байна. АФП агентствын Луандда байдаг корреспондентын мэдээсэһээр, эндэхи харгыгаар повстанцануud дайсанаа ябуулхаа болинхой. Тэндэхи харгы дээгүүр хадааһануудые тараажа хаяад, банан модоной набшаһаар хушаад орхино. Иигэжэ дайсанай автомашинануудай ябахые һаатуулна. Кармонаһоо хойшо 100-гаад модо газарта шанга дайн болоо. Бембе ошожо ябаһан Португалиин олон сэрэгүүдтэ Анголын партизануud добтолоо. Тиихэдэнь колонизаторнууд авиаци дуудажа асарха баатай болобо.

Форте Республика шадаг байрлаһан сэрэгэй постые повстанцануud буудаба. Тэ постнь Ангола Конго хоёр хилэ дээрэ оршодог юм. Тэ дэ Португалиин нэгэ солдат алуулһан, хоёр хүн шархатаһан байна.

ЛОНДОН, июлиин 1[illegible] (ТАСС). Укуа Китеше хоёр хоорондо, Данже мүрэн дэ рэхи хүүргэ хаража байна. Португалиин сэрэгүүдтэ Анголын повстанцануud добтолоо байна. Мүн Португалиин колонизаторнуудай сэрэгэй отрядтай тэдэнэр дайлалдана. Китамбада дүтэшэг (Хойто Ангола) Португалиин сэрэгүүд Анголын арадта эсэргүүдэй байлдаа хэжэ байна. Тэндээ нэмэжэ, сэрэгэй хүсэнүүдые тэдэнэр эльгээһэн Рейтер агентствын Луандада байдаг корреспондентын мэдээсэһээр, үсэгэлдэр Лиссабонһоо шэнэ сэрэгүүд, ажуугүйе сахиха полиси Анголо эльгээгдээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации—35-14, культуры— 34-05, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00705. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 592